

Door God geleid

door
Zelandia

NIJCKERK, G. F. CALLENBACH

DOOR GOD GELEID.

EENIGE BLADZIJDEN UIT DE GESCHIEDENIS
DER HERVORMING IN ITALIË

DOOR

ZELANDIA.

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

Intusschen had de graaf het boek ter hand genomen, blz. 8

HOOFDSTUK I.

Van vader en moeder verlaten.

Het Noorden van Italië, de Po-vlakte, is u zeker allen wel bij name bekend. En ge weet gewis ook, dat het daar een zeer schoone streek is: de grond is buitengewoon vruchtbaar en het klimaat zacht.

Ten noorden van de stad Turijn lag, nu bijna vierhonderd jaar geleden, een klein dorpje, Cirié geheeten. Schoon klein, was het toch wèl voorzien van kerken; ook een Augustijner klooster trof men er aan.

Het sieraad van het dorpje was evenwel een prachtig oud kasteel, dat trotsch zijn torens en muren verhief boven de omringende huisjes, en dat men reeds verre in den omtrek overal kon opmerken. Het behoorde aan een adellijke familie, die er reeds van ouder tot ouder had gewoond. De tegenwoordige eigenaar heette Jacomino Curione.

Was deze Curione rijk in geld en goed, niet minder was hij het in kinderen, ofschoon ik er dadelijk moet bijvoegen, dat reeds velen er van een plaatsje gevonden hadden op het stille kerkhof.

Natuurlijk was dit voor Curione en zijn gemalin een oorzaak van groote smart. Hoevele malen hadden zij zich niet reeds verheugd in de geboorte van een zoon of dochter en telkens had de Heere hun dezen weer ontnomen.

Toch had God hiermede ook zijn wijze bedoelingen, namelijk, om hun harten ontvankelijk te maken voor den

eenigen troost in leven en sterven, dien rijke lieden, wien het steeds voor den wind gaat, zoo spoedig meenen te kunnen missen en waaraan zij toch even groote behoefte hebben als de armste bedelaar.

Op zekeren dag had een arme marskramer toegang gevraagd tot het kasteel. Dit was niets zeldzaams in die dagen en veelal waren zulke marskramers welkome bezoekers. Vooral op dorpen en kasteelen, die min of meer afgelegen waren, zag men gaarne hen verschijnen, daar ze in allerlei zaken handel dreven. Daardoor bespaarden ze de bewoners menigen tocht naar de stad of markt, terwijl ze somtijds inderdaad van zeldzame koopwaren voorzien waren, die men op een andere wijze uiterst moeilijk kon verkrijgen.

De marskramer werd bij Curione zelf toegelaten en haalde uit zijn kastje verschillende artikelen tevoorschijn, waarvan hij meende, dat ze ongetwijfeld den kooplust van den edelman zouden opwekken. Onderdehand knoopte hij ook een gesprek aan en daaruit bemerkte hij al spoedig, dat de graaf een ernstig, doch minzaam man was.

Toen de keuze van den koper bepaald was en de marskramer zijn geld had ontvangen, maakte deze zich gereed, te vertrekken. Met opzet bleef hij wat talmen. Curione bemerkte het en vroeg hem, of hij nog iets op het hart had.

„Inderdaad, edele heer,” luidde het antwoord.

„Zeg het vrijuit,” was het vriendelijke bescheid.

„Wat ik te zeggen heb, is van groot belang voor u. Indien u me wilt beloven, het geheim te houden, wil ik het u mededeelen,” klonk het, wel eenigszins raadselachtig.

Het gelaat van den graaf betrok.

„Ik houd niet van dat geheimzinnige. Als ge een eerlijk man zijt, hebt ge van mij niets te vreezen. Voorts wil ik volstrekt niet in uw geheimen dringen.”

„U begrijpt me verkeerd. Wat ik u zeggen wil is, ik herhaal het, voor u van het allergrootste belang. En dat ik u verzocht om geheimhouding is slechts met het oog op mijn eigen veiligheid. Geloof niet, dat ik slechte plannen of goddelooze voornemens koester. Uw vriendelijkheid heeft mij vertrouwen ingeboezemd en daarom kwam ik met mijn voorstel.”

„Welnu,” sprak Curione, „laat eens hooren.” Zijn nieuwsgierigheid was door de woorden van den marskramer niet weinig geprikkeld en diens voorkomen, houding en bescheiden manieren teekenden zooveel oprechtheid, dat hij zijn wantrouwen liet varen.

De koopman gespte de mars, die hij reeds op den rug had geladen, weder los en zette het kastje op den grond.

„Ik heb nog iets anders bij me, dan ik u zien liet. Het is een schat, grooter dan eenige ter wereld. Zelfs in de koninklijke paleizen zult ge er tevergeefs naar zoeken.”

Hij hield even op.

Curione glimlachte. Het draaide dus alles uit, dacht hij, op een koopmanshandigheid: den kooper nieuwsgierig maken door zooveel geheimzinnigheid en de waar hemelhoog prijzen, om straks zooveel te hoogerer prijs te kunnen bedingen.

De koopman bemerkte het.

„Meen niet, edele heer, dat ik overdrijf. Mijn schat bezit werkelijk meer waarde dan de schoonste parelen en juweelen.”

„En zulk een schat zoudt *gij* bij u dragen?” Curione haalde ongeloovig de schouders op.

Tot eenig antwoord nam de marskramer zijn verschillende waren uit de mars en legde ze op een tafel. Oogen-schijnlijk was het kastje nu geheel ledig. Het bleek echter een dubbelen bodem te hebben. Toen de bovenste er uit

genomen was werden eenige boeken zichtbaar. Eén ervan nam hij er uit en legde het met eerbied voor den graaf neder.

„En nu uw schat?” vroeg deze.

„Hier is hij,” luidde het antwoord.

Curione kon zijn oogen nauwelijks gelooven.

„Een boek?” riep hij uit.

„Ja, een boek. Maar niet een gewoon boek. Dit boek is het Woord van God. Het bevat den weg der zaligheid, het is het Evangelie der genade, het brood des levens, het . . .”

„Gij zijt dus een ketter?” merkte glimlachend de graaf op.

„Zóó heet ons uw kerk; daarom vroeg ik om uw stilzwijgendheid.”

„En ge wilt, dat ik u uw schat afkoop?”

„Indien u hem van mij wilt aannemen en mij belooft er in te lezen, laat ik hem u.”

„En de prijs?”

„Dat is van later zorg. U leest eerst. Ik hoop u later nogmaals te bezoeken. Dan kunnen we nader spreken.”

Intusschen had de graaf het boek ter hand genomen. Hij was een ernstig man, die tot heden de rust zijner ziel had gezocht door gaven aan de armen, door vasten en boetedoeningen; maar die ook ondervonden had, dat al deze dingen de gewenschte rust niet konden schenken. De zekerheid, waarmee deze marskramer sprak, het gevaar, dat hij trotseerde om anderen deelgenoot te maken van zijn schat, maakten diepen indruk op hem.

„Ik neem uw aanbod aan,” sprak hij.

„God de Heere zegene de lezing aan uw harte,” antwoordde de marskramer.

Thans gespte hij de mars weer vast en na een hartelijk afscheid vertrok hij.

Nooit zag de graaf hem terug.

Zeker heeft ook hij, als zooveel arme Waldenzen, te eeniger tijd den marteldood ondergaan. Want deze eenvoudige Christenen, die zich het Evangelie van Christus niet schaamden, werden vervolgd als wild gedierte en op hen is zeker niet het minst van toepassing, wat Paulus zegt in Hebr. 11 omtrent het lijden der geloovigen.

Al zag graaf Curione den marskramer, wiens naam hem zelfs onbekend was gebleven, op aarde nimmer terug, hij vergat nooit, wat groot voorrecht God hem had geschonken, door hem dezen reizenden prediker te doen ontmoeten.

Het Boek, dat hij van hem had ontvangen, werd hem dierbaar. Het werd hem, zooals David zegt, een licht op zijn pad en een lamp voor zijn voet. In 't geheim onderzocht hij het; biddend. Het onderzoek der Schriften, die van Christus getuigen, werd door den Heiligen Geest aan zijn ziel gezegend. Hij vond den weg der zaligheid, hij vond den Verlosser.

Voor het uiterlijk bleef hij een lid der Roomsche kerk, ofschoon men hem zelden de mis zag bijwonen.

Dit trok ook niet zoo bijzonder de aandacht, daar Curione vaak groote reizen moest ondernemen en de geestelijken dikwijls zeer weinig belang stelden in het heil hunner parochianen, en vooral bij rijken en aanzienlijken veel door de vingers werd gezien, indien slechts van tijd tot tijd kelder en beurs van den pastoor goed door hen werden verzorgd.

Zijn geschreven latijnsche Bijbel werd hem dierbaar boven alles. Zorgvuldig werd hij bewaard, zoodat zijn bezit een geheim bleef voor ieder.

Intusschen werd Curione opnieuw een zoon geboren. Dit kind had wel mogen heeten Ben-oni, zoon der smarte, want slechts enkele dagen na zijn geboorte stierf Curione's

vrouw, Charlotte de Montrotier. Zoo bezochten dus bijna op denzelfden dag leven en dood de ridderlijke huizinge en terwijl spoedig daarna een sombere stoet de poorten van het kasteel verliet, sluimerde in een kostbare wieg de jongste der Curiones, die den naam ontving van Celio Secundo.

Reeds van zijn vroegste jeugd moest deze de teedere, moederlijke zorgen ontberen. Met hoeveel en met hoe innige liefde hechtte de oude Curione zich aan dit kind. 't Was hem een zoon des ouderdoms. Want oud was hij, vóór den tijd. Verdriet en moeite, rouw en dood, hadden hem gebogen en deden hem de waarheid ondervinden en beamen van het woord, dat „veel rampen des vromen lot” zijn. Gelukkig, dat hij in al dezen tegenspoed niet alleen stond. Zijn God was mèt hem, en ondersteunde hem.

De jonge Celio Secundo Curione groeide voorspoedig op, en het bleek al spoedig, met welke schoone gaven God hem had begiftigd. Hij was uitermate leergierig en maakte bij het onderwijs goede vorderingen. Zoowel zijn vader als zijn leermeesters koesterden van hem groote verwachtingen.

Daar gebeurde iets, dat een grooten keer bracht in het leven van Celio.

Terwijl hij zijn vader vergezelde op een zijner reizen, werd deze onverwachts ernstig ziek.

Celio was nog maar even negen jaar.

Ge kunt begrijpen, welke gedachten het harte van den vader bestormden bij het denkbeeld zijn kind, nog zoo jong en teer, alleen te moeten achterlaten, indien deze ziekte eens mocht uitloopen op sterven.

En die onderstelling werd alras bittere zekerheid. Curione gevoelde het, deze ziekte zou zijn tot den dood. Wel zou Celio niet onbemiddeld achterblijven, maar wie zou zijn

leidsman zijn? Wie zal hem raden, als hij straks voor allerlei moeilijke gevallen zal gesteld worden; wie zal zorg dragen voor zijn zieleheil?

In de ziekenkamer, waar Curione op zijn sponde ligt uitgestrekt, bevindt zich op dit oogenblik alleen de jonge Celio.

Onder de hoofdpeluw verborgen, opdat geen speurende priesterblik zal ontdekken wat zoo lange jaren een zoet geheim was, ligt de Bijbel, die Curione troost gaf in het leven, welks inhoud hem straks zal sterken als hij de doodsvallei moet betreden.

„Celio,” klinkt het met zwakke stem.

„Vader, lieve vader,” klinkt het op teeren toon, „kan ik u ergens mee helpen?” en Celio stelt zich, bevende, hulpvaardig aan vaders zijde.

„Neen, mijn kind. Maar ik heb u wat te zeggen. Luister, mijn jongen.”

Die aansporing is overbodig.

Gretig luistert Celio naar de woorden van zijn stervenden vader. Hij begrijpt, hoe jong hij ook mag wezen, den ernst van dit oogenblik. Hij is een nadenkend, ernstig kind met een teer liefhebbend harte.

„Celio, mijn zoon, ik zal niet lang meer bij u wezen. Licht eens voorzichtig mijn hoofd wat op en haal van onder het kussen, wat zich daar bevindt.”

Spoedig is aan dit verlangen voldaan.

Een oogenblik houdt Curione het kostbare boek aan het harte gedrukt.

Daarna reikt hij het Celio over.

„Bewaar dit boek; maar verberg het voor anderen. Het is het beste, dat ik u geven kan. Lees het, onderzoek het en moge de Heere u leeren er naar te leven. Celio, dit Boek is mijn troost geweest in mijn smart, moge het

ook u sterken in de moeiten van dit leven, die u wachten.”

Met verwondering, tegelijk met heiligen eerbied neemt Celio het geheimzinnige Boek aan.

„Verberg het en bewaar het,” klinkt nogmaals Curiones stem.

De deur van de kamer is geopend; er treden menschen binnen.

Celio heeft vaders laatste bevel gehoorzaamd. Ja, inderdaad het laatste.

Eenige uren daarna strijdt de oude Curione den laatsten strijd.

Een priester wijkt niet van de zijde.

Maar zijn bijstand is hier onnoodig.

Onbewust van zijn tegenwoordigheid ligt de lijder neer. Wat baat hem het geprevel van den geestelijke?

Plotseling schijnt de geest helderder te worden. De tot nu toe gesloten oogen openen zich. Een zonderlinge gloed van vurig verlangen spiegelt zich er in. Haastig buigt zich de priester over den stervende heen.

Een afwerende handbeweging van dezen weerhoudt hem echter.

Steeds starend naar omhoog, heft de lijder de handen, strekt ze, als in smachtend verwachten, vooruit; en één woord, 't laatste op aarde, uitgesproken met klare stem, met de trilling van een triomfeerenden jubelkreet, juicht door de stilte van het vertrek, het woord: „Jezus!”

HOOFDSTUK II.

In Turijn.

We slaan een tijdperk van ruim tien jaar over. Onze vriend, Celio Curione, nu opgewassen tot een jongeling van twintig jaar, vinden we terug in Turijn.

We schrijven thans het jaar 1523.

Nadat Celio zijn voorbereidende studiën te Montcagliari had volbracht, was hij vertrokken naar de hoogeschool te Turijn. Denk over zulk een hoogeschool in die dagen niet te gering; dikwijls telden ze hun leerlingen niet bij tientallen, maar bij honderden, ja zelfs bij duizenden!

Celio studeerde in de letterkunde en in de wijsbegeerte en vergaderde zich een schat van kennis.

Bij zijn grootmoeder van moeders zijde, Maddalena, vond hij een gastvrij thuis; ja, het was hem, als had hij in haar een moeder herkrege. En hij was zijn grootmoeder als een liefhebbend zoon. Zijn beminnelijke aard verzekerde hem de achting en liefde van allen, die met hem in aanraking kwamen.

Onder de vele studenten, met wie hij dagelijks omgang heeft, zijn er een tweetal, aan wie hij zich spoedig nauw verbonden gevoelt. Het zijn Jean Cornelio en François Guarino.

Dikwijls zoeken zij elkaar op, om gezamenlijk te studeeren. Maar hun gesprekken loopen niet alleen over hun studie; ze worden hoe langer hoe meer met elkaar vertrouwd en openbaren elkaar hun diepste geheimen. Daar is bij alle drie een vurige lust naar wetenschap; maar meer nog naar die ware, echte wijsheid, die alleen de Heilige Geest ons kan leeren.

Het Evangelie was ook hun bekend en naarstig onderzochten zij het. Toch bleef het hun in vele opzichten een duister en moeilijk te verstaan Boek. Dat verwondert u immers niet, daar zij opgevoed waren in een kring van bijgeloof en onkunde, voor zooveel het den weg der zaligheid betrof.

En nu trok het Evangelie hen wel aan, maar ze wachtten nog op het volle licht. Het ging hun als den Moorman, den kamerling van koningin Candacé, die ook wel de Heilige Schrift las, maar toch een verklaarder en uitlegger noodig had.

Curione, (we zullen hem voortaan zóó noemen en niet meer Celio), vooral is niet tevreden met wat de hoogeschool hem biedt.

Naar hoogere dingen gaat zijn geest uit. Zijn ziel smacht naar *licht*. Dat is een bewijs, dat de Geest des Heeren in hem werkt, want niemand vraagt uit zichzelf daarnaar. Van nature hebben we, zooals de Bijbel zegt, „de duisternis liever dan het licht.”

Overal, waar Curione meent dat licht te kunnen vinden, kan men hem aantreffen. Hij zoekt. En wie zoekt als hij, zal vinden.

Zoo maakt hij ook kennis met een monnik, van de orde der Augustijnen, die in Turijn een klooster bezitten. Hij heet Hyronimo. Wat we niet zouden verwachten, is toch waarlijk het geval. Deze Hyronimo is een discipel des Heeren. Hij heeft Gods Woord gelezen en biddend onderzocht. Maar dat niet alleen. Ook de geschriften van Luther en Melanchton en Zwingli hebben hun weg gevonden naar zijn kloostercel en onder de lezing daarvan zijn hem de oogen geopend geworden.

Hoe was 't mogelijk, denkt ge, dat de werken van deze hervormers zelfs waren binnengedrongen tot in de kloos-

ters. Was niet Luther een aartsketter? Een gevloekte?

Het zal u misschien nog raadselachtiger voorkomen, als ik u vertel, dat deze boeken zelfs gelezen werden in het pauselijk paleis, het Vaticaan.

Ik ga u, in het voorbijgaan, even duidelijk maken, hoe dit mogelijk was.

Er woonde in Pavia, eveneens een Italiaansche stad, een boekverkooper, Calvi geheeten, die echter niet alleen boeken verkocht, maar ze ook las en bestudeerde. Deze kreeg in 1519 de eerste geschriften van Luther uit Bazel. Hij besloot mee te helpen de beginselen der Hervorming te verspreiden. Melanchton had juist een boek geschreven, dat getiteld was: „De beginselen der Godgeleerdheid.” Hij vertaalde dit boek in 't Italiaansch, en als naam van den schrijver zette hij op het omslag niet Melanchton, want dan zou niemand het hebben mogen lezen.

Hij zette er op *Terranigra*.

Dit woord beteekent: zwarte aarde.

Melanchton is een Grieksch woord, dat eveneens zwarte aarde beteekent.

Calvi had dus eenvoudig den naam Melanchton in het Italiaansch vertaald.

Men had er geen erg in, dat men zoo bij den neus werd genomen. Iedereen las dit schoone boek; ieder sprak er met lof over. Wat een vrome geest uitte zich daarin! Dat was nog eens een goed boek! Wie was toch deze vrome Italiaan, deze Terranigra?

Een geleerde Franciscaner monnik, die ook bekend was met het Latijnsche boek van Melanchton, ontdekte den list. Spoedig was de Paus er mee in kennis gesteld. En onmiddellijk werd de lezing aan iedereen ten strengste verboden en het boek plechtig verbrand!

Maar wat hielp het? Het had zijn weg al gevonden en

zijn werk reeds gedaan. Zóó was het ook in het bezit gekomen van Hyronimo.

Op een zekeren dag legt Curione weer een bezoek af in het klooster, waar hij steeds een welkome gast is.

Hij zoekt zijn vriend Hyronimo op. Spoedig zijn beiden in een druk gesprek gewikkeld.

„Hoe oordeelt men op de hoogeschool over al deze dingen?” vraagt Hyronimo.

„Och, zooals het gewoonlijk gaat,” zegt Curione. „Men scheldt en raast op Luther en op de Hervorming, zonder dat men de geschriften der hervormers leest.”

„En gij zelf?”

„In mijn hart voel ik mij tot Luther en de hervormers aangetrokken, maar het ware licht ontbreekt mij nog. Wat ik van hun leer hoorde, lijkt met de waarheden des Bijbels overeen te komen, maar ik zou graag hun geschriften zelf eens lezen, om nader te onderzoeken. Maar hoe er aan te komen? Ze mogen niet meer verkocht worden; het kan zelfs gevaarlijk zijn, er naar te vragen.”

Veelbeteekenend ziet Hyronimo hem aan.

„Kom mee, vriend!” zegt hij.

Curione volgt hem naar zijn cel.

Daar gekomen opent de monnik een eenvoudig kastje en neemt er een geschrift uit, dat hij vervolgens aan Curione overhandigt.

„Ik weet, dat ik u kan vertrouwen. Ziehier het veelbesproken boek van Luther: De Babylonische Gevangenschap. Lees het en zeg mij later uw meening eens. Maar vooral houd het zorgvuldig verborgen.”

Curiones oogen glinsteren van begeerte.

Na vriendelijken dank spoedt hij zich huiswaarts.

Hij sluit zich op in zijn studeervertrek en begint te lezen. Hoe komt hem nu vaders oude Bijbel te stade.

Want telkens weer slaat hij dien op, om hem te vergelijken met wat Luther schreef. En ook telkens blijkt hem zonneklaar, dat er tusschen beide de grootste overeenstemming bestaat.

Het boek houdt hem vast.

Hij rust niet vóór hij het heeft uitgelezen. En dan nóg is zijn weetlust niet voldaan. Hij verlangt nog dieper te onderzoeken.

Hij spoedt zich weer naar Hyronimo en ontvangt nog andere geschriften, van Zwingli, van Melanchton.

En onder het lezen dezer boeken gaat hem het volle licht op in de duisternis; het licht, waarnaar zijn ziel reeds zoo lang heeft gesmacht; het Goddelijk licht van den Heiligen Geest. Nu begrijpt hij, hoe vaders laatste geschenk inderdaad zijn kostbaarste was. En ook in zijn harte juicht het: „Jezus!”

Hij maakt zijn vrienden deelgenooten van zijn blijdschap.

Cornelio en Guarino luisteren met groote belangstelling. Ook hun ziel verlangt naar het bezit van dien grooten schat, die thans door Gods genade het eigendom van Curione is geworden: „den vrede des harten, die alle verstand teboven gaat.”

Het behaagt den Heere ook hunne oogen te openen, voor het licht des Evangelies.

Geen trouwer drietal is nu in heel Turijn te vinden. In de studeerkamer en op de wandeling, overal is het nieuwe leven het onderwerp van hunne gesprekken.

Ge kunt wel begrijpen, dat ook vaak door hen werd gesproken over de mannen, die God had verwekt om Zijn kerk te hervormen. Zij toch waren in 's Heeren hand het middel geweest, om hen tot de kennis der waarheid te brengen.

Vurig was hun liefde voor Luther en Melanchton. Hun harte ging naar hen uit. In hun eigen land leek het hun zoo eng en benauwd. Hier was nog geen spoor te vinden

van die vrijheid, die, naar men zeide, aan de overzijde der Alpen, werd genoten. Dáár kon een man als Luther leven, wel belaagd, maar toch ook omringd van machtige vrienden en beschermers; dáár verschenen de geschriften der Hervormers. En hier, in Italië? Niets dan priesterdwang.

De begeerte werd steeds levendiger bij hen, hun Italië te verlaten, althans voor een poos, en Duitschland te gaan bezoeken; Luther te zien; met hem te spreken; door hem nader onderwezen te worden.

In 't bijzonder had Curione daar grooten lust in. Hij sprak er over met zijn oude grootmoeder, die hem tot groote voorzichtigheid aanspoorde.

Nu was het in die dagen niets bijzonders wanneer mannen, die studeerden, groote reizen ondernamen naar verschillende beroemde hoogeschoolen, om ook daar hun kennis te verrijken.

En nu vooral, nu ze zooveel hebben gehoord en gelezen van Luther, nu rijpt hoe langer hoe meer het plan, den tocht naar Wittenberg te ondernemen.

Guarino en Cornelio stemmen er in toe, mee te gaan. Ze beginnen toebereidselen te maken voor den tocht. Wat in onze dagen dagen volstrekt geen buitengewone reis is, was het echter in die dagen wel degelijk. Tegenwoordig zet ge u in den trein en in betrekkelijk korten tijd zijt ge uit Italië, over en door de Alpen heen.

Toen mocht zulk een reis waarlijk wel een zeer bezwaarlijke en uiterst gevaarlijke worden genoemd. Hyronimo, met hun plan in kennis gesteld, maant hen evenzeer tot bedachtzaamheid. Hij kent hun jeugdigen ijver, nog niet getemperd door de ondervinding van vele jaren.

Na een hartelijk afscheid van familie en vrienden, begeeft ons drietal zich op weg.

HOOFDSTUK III.

In den „Aartsengel”.

De reis gaat natuurlijk te voet. Hoe zullen ze anders de Alpen overkomen? Hun reisroute hebben ze vooraf bepaald. Ze zullen voorwaarts gaan van Turijn door het dal van de Dora Baltea, langs de vallei van Aoste, om vervolgens den Sint-Bernhard over te trekken.

Waar het hart vol van is, daar loopt de mond van over.

Zoo gaat het ook onzen vrienden.

Den langen weg korten ze met opgewekte gesprekken. Nooit ontbreekt het hun aan stof; en al sprekende over de zaak, die voortdurend hun hoofd en hart vervult, wordt hun verlangen naar het doel hunner reis zooveel te grooter.

Guarino is de voorzichtigste van het drietal.

Als de beide anderen, wat al te vurig van geest, de bedachtzaamheid uit het oog verliezen, klinkt waarschuwend zijn stem.

En dat is ook zeer noodig, want een enkel onvoorzichtig woord kan hun vrijheid kosten, ja zelfs hun leven.

Op zekeren avond zijn ze in de nabijheid van de stad Ivrea aangekomen.

De schemering overvalt hen en 't is hun onmogelijk de reis te vervolgen.

Aan den weg bevindt zich een herberg.

De Aartsengel, in bonte kleuren gemaald op het uithangbord, moet tegelijk den vromen zin van den herbergier en de veiligheid van een verblijf in dit huis te kennen geven.

Curione en zijn beide vrienden treden de gelagkamer binnen.

Ze groeten de aanwezigen en zetten zich in een hoek aan een der tafels neer.

In het midden der kamer bevindt zich een grootere tafel, waaraan een aantal bezoekers is gezeten.

Onder hen bevindt zich een persoon met een zeer ongunstig voorkomen. Zijn oogen dwalen voortdurend in alle richtingen door het vertrek. In 't bijzonder schijnt hij veel belang te stellen in onze vrienden; tenminste, telkens weer keert de dolende blik naar het hoektafeltje terug.

Curione heeft den waard verzocht eenig eten op te dienen en hen van drank te voorzien.

Spoedig staat de tafel gereed.

De drie ontblooten het hoofd en vragen in stilte een zegen over de spijze, waarna zij zich aan den maaltijd begeven.

Daar nadert hen de man met den gluispenden blik.

„Goeden avond, vrienden,” luidt zijn groet, terwijl hij zich op een ruwe bank in hun nabijheid neerzet. „Ge zijt gewis vreemdelingen in deze streek, en op reis?”

„Ja,” antwoordt Curione, „geraden. We zijn op reis en hebben nog een heelen afstand af te leggen.”

„Is het onbescheiden te vragen, waarheen de tocht gaat?” herneemt de sluwe Julio.

Een oogenblik kijken de drie vrienden elkaar aan. De meer voorzichtige Guarino geeft zijn metgezellen een wenk om niet te veel te zeggen. Maar Curione heeft reeds het woord genomen. Ze hebben immers geen slechte bedoelingen. Waarom dan gezwegen als boosdoeners!

„We gaan naar Duitschland.”

„Naar Duitschland? Het land van de groote ketterij? De vrienden mogen voorzichtig zijn, dat ze er niet door besmet worden. Onze pastoor heeft me vandaag nog gezegd, dat daar . . . Ja, hoe zei hij het ook weer? O, ja, daar wonen, heeft onze pastoor me gezegd, „de driemannen van de republiek van Satan!” en de vrome Julio slaat haastig een kruis.

„Wat?” valt Cornelio in; „de driemannen van de republiek van Satan? En wie mogen dat dan wel zijn?”

„Ik zie wel,” herneemt de sluwe Julio, terwijl de waard en de overige gasten zich rond den spreker scharen, „ik zie wel, dat de heeren nog niet goed op de hoogte zijn. Die driemannen van de republiek van Satan, wie zouden het anders wezen, dan Luther, Melanchton en Zwingli.”

„Maar waarom dan toch?” merkt Guarino aan.

„Omdat die, zooals onze pastoor mij vertelde, met z'n drieën een verbond met Satan hebben gemaakt, om onzen Heiligen Vader, den Paus, van zijn troon te stooten.”

„Is dat wel zoo zeker? Wat voor kwaads hebben ze dan eigenlijk uitgevoerd?” vraagt Curione.

„Ge zoudt dat niet weten? Onze pastoor heeft me dat er bij gezegd. Die drie verspreiden afschuwelijk goddelooze leeringen.”

„Welke?” vraagt Curione. Zijn Italiaansch bloed wordt warm bij deze grove beschuldigingen, mannen aangedaan, die hij zoozeer hoogacht en bemint.

„Welke?” herhaalt Julio. „Dat is me, eerlijk gezegd, ontgaan. Maar ik houd me maar aan wat onze pastoor zegt.”

Een ander bezoeker komt Julio te hulp.

„Welke? Dat is gauw genoeg gezegd. Luther leidt een slecht, ongebonden leven. Ook leert hij, dat de aflaatbrieven van onzen Heiligen Vader bedrog zijn; dat hij de zonden niet kan vergeven en dat we met onze goede werken den hemel niet kunnen verdienen.”

Dat was inderdaad een heele reeks van beschuldigingen.

Maar onze drie vrienden waren er de mannen niet naar, thans het zwijgen te bewaren. Vol vuur vatte Curione het woord:

„Luther een slecht leven leiden? Voorwaar een zware beschuldiging, die echter onbewezen is, en waarmee

sommige luie monniken en priesters zoo gauw aankomen, omdat er op hun eigen leven zooveel is aan te merken."

Sommige boeren meesmuilen.

Hoe trouwe zonen van de Heilige Moederkerk ze ook zijn mogen, het leven van vele priesters en kloosterlingen, hun drinkgelagen en uitspattingen zijn van te groote bekendheid, dan dat ze niet zouden erkennen, dat deze scherpe pijl doel trof.

„Maar wat nu de rest van die beschuldigingen betreft," vervolgt Curione, „wel, 't staat te bezien of dat nu werkelijk zulke afschuwelijk goddelooze leeringen zijn, gelijk uw pastoor vertelt."

„Onze Heilige Vader zou dan een gewoon mensch zijn en even zondig als wij allen?" valt Julio uit.

„Maar wat anders?" herneemt Curione. „Staat er niet geschreven: Er is niemand die goed doet, ook niet tot een toe. En op een andere plaats: God is waarachtig, doch alle mensch leugenachtig."

„'t Zijn vreemde woorden, die ge daar aanhaalt, mijnheer," brengt een der gasten in het midden. „Me dunkt, dat riekt toch al heel sterk naar ketterij."

„Naar ketterij?" herhaalt Curione. „Zijn het dan geen uitspraken van de Heilige Schrift zelf?"

„De Heilige Schrift is niet voor de leeken gegeven," brengt een ander in het midden. „Onze pastoor noemt het een gevaarlijk boek."

„Zooveel te erger voor uw pastoor, want onze Heere Jezus Christus heeft ons geboden: Onderzoek de schriften."

„Al genoeg, al genoeg!" valt Julio in en stopt zijn vingers in de ooren. „Ketterij, menschen! niets dan ketterij. Onze pastoor . . ."

„Zwijg toch van je pastoor," roept een zware stem. De spreker is eenforsch en breedgeschouderd man. Julio

werpt hem een blik vol haat toe, waarvan de spreker zich echter niets schijnt aan te trekken. „Je pastoor weet er niets van. Wat die heer daar zegt, heb ik immers eveneens vernomen van een vromen kloosterbroeder, die een poos geleden mijn zieke vrouw bezocht. Me dunkt, dat broeder Palearo toch minstens wel even goed Katholiek zal zijn als je pastoor; van dezen hoorde ik tenminste de vorige week nog vertellen, dat hij beter met het wijnglas dan met zijn rozenkrans overweg kan.”

Julio zet een grimmig gezicht.

„’t Staat je fraai, Antonio, met de ketters te heulen,” barst hij los, „en dat nog wel de cipier van de stadsgevangenis van Ivrea.”

„Of ik cipier ben of leeglooper,” bijt Antonio terug, „gaat je niet aan. En wat de ketters belangt, wel, ik hoop, bij Sint Michaël, een trouw zoon der Heilige moederkerk te blijven; maar ik zeg je, als broeder Palearo een ketter is, mag ik het lijden, dat we het allemaal worden.”

Een goedkeurend gemompel gonst door het vertrek. Broeder Palearo staat wegens zijn weldoen in ongemeen aanzien.

„Maar dat neemt nu toch allemaal niet weg,” herneemt een van de vorige sprekers, „dat Luther en de andere ketters leeren, dat wij door onze goede werken den hemel niet kunnen verdienen.”

„Alweer geen ketterij,” zegt Curione: „want de Heilige Schrift zegt alweer: Wij worden *om niet* gerechtvaardigd, door de verlossing, die in Christus Jezus is.”

Ondertusschen heeft Julio zich blijkbaar bezonnen. Hij heeft een plan gevormd.

Schijnbaar zeer verzoeningsgezind, klinkt het nu uit zijn mond: „Och, laat ons nu maar niet langer twisten. De heeren willen ongetwijfeld morgen vroeg den weg inslaan

naar Aöste om ten spoedigste hun reis te vervolgen. 't Zal dus het wijste zijn, hen niet van den maaltijd af te houden; dan kunnen ze zich ter ruste begeven.

„Zoo is het inderdaad,” zegt Curione. „We hebben vandaag al een aardige marsch achter den rug en verlangen naar rust; want morgen bij zonsopgang wenschen we onzen weg te vervolgen.”

„Indien het den heeren om den kortsten weg te doen is,” vervolgt Julio, die ineens zijn vijandschap, naar het schijnt, heeft laten varen, „dan zou ik hun aanraden, om morgen, zoodra ze Ivrea achter den rug hebben, van den grooten weg af te wijken en den tweeden zijweg links, in te slaan. 't Is een smal voetpad door een bosch, maar het haalt u een paar uur loopens uit, niet waar, menschen?” en hiermee wendt hij zich tot het gezelschap.

„Dat is nu 't eerste verstandige woord, dat je vanavond spreekt,” voert Antonio hem toe. „Inderdaad als de heeren dien zijweg volgen, spaart het hun heel wat moeite en tijd.

„Vriendelijk dank, goede vrienden,” zegt Curione, „we zullen stellig uw aanwijzingen volgen. En nu neemt ge het ons niet kwalijk, dat we onzen maaltijd beëindigen?”

De bezoekers verwijderen zich. Als de maaltijd afgelopen is, wijst de geeuwende waard hun een slaapgelegenheid en belooft hen vóór zonsopgang te zullen wekken.

Julio heeft ook de herberg verlaten.

Hij begeeft zich echter niet huiswaarts.

Hij spoedt zich naar Ivrea.

In den donker weet hij uitstekend zijn weg te vinden.

Voor een groot gebouw houdt hij stil en verzoekt daar binnengelaten te worden.

't Is het paleis van den kardinaal-bisschop Boniface.

HOOFDSTUK IV.

Verraden.

Vroegtijdig begeven onze vrienden zich den anderen morgen weer op marsch. Al was het doel der reis niet zulk een sterke prikkel geweest om hen de slaapsteden te doen verlaten, dan zou zeker de schoonheid der natuur hen wel naar buiten gelokt hebben. Vol hoop en met goeden moed betraden ze spoedig de vallei van Aöste.

Wellicht zouden ze minder hoopvol gestemd zijn geweest, indien ze een blik hadden kunnen werpen achter het dichte struikgewas, dat den weg begrensd, dien ze straks naar Julio's aanwijzing zouden volgen.

Laat ons eenige uren in onze geschiedenis teruggaan.

We lieten Julio staan voor de deur van het paleis van den kardinaal-bisschop Boniface te Ivrea.

Ofschoon de avond reeds verre was verstreken, werd de late bezoeker toch spoedig binnengelaten. De portier toonde niet de minste verwondering, toen Julio den wensch kenbaar maakte, onmiddellijk bij den kardinaal-bisschop te worden toegelaten. Blijkbaar was hij hier een bekende.

De portier vroeg gehoor voor Julio en weldra bevond deze zich in het rijk gemeubelde vertrek van den hoogwaardige.

Boniface, de kardinaal-bisschop, was aan den arbeid. Hij was voor zijn schrijftafel gezeten en doorliep verschillende papieren, terwijl hij af en toen enkele aantekeningen maakte. Hij zag Julio even van ter zijde aan, maar liet hem voorloopig aan zijn lot over.

Julio waagde het niet op spoed aan te dringen. 't Was reeds een bijzondere gunst bij zulk een hoog persoon, en dan op zulk een ongelegen uur te worden toegelaten.

Hij had nu maar af te wachten tot het zijne Eminentie zou behagen hem aan te hooren.

Eindelijk legde Boniface de pen uit de hand en wenkte Julio nader te komen.

„Wat had je?” klonk de niet zeer vriendelijke vraag.

Julio liet zich door den afgemeten toon echter niet afschrikken. Wellicht was hij er min of meer aangewend.

Hij begon zijn wijdloopig verhaal, telkens afgebroken door vragen van den hoogwaardige.

Eerst scheen Boniface weinig belang te stellen in het relaas. Langzamerhand, toen meer bijzonderheden loskwamen, teekenden zijn trekken grootere opmerkzaamheid.

Toch luidde zijn vraag, aan het einde van Julio's mededeelingen, verre van bemoedigend voor den verrader.

„En waartoe kom je me dit alles vertellen?”

't Scheen dus, dat de kardinaal-bisschop weinig waarde hechtte aan wat hij had verhaald.

Toch was dit slechts schijn.

Maar Boniface kende den hebzuchtigen aard van zijn handlanger, en veinsde daarom weinig belangstelling in de zaak.

„Omdat ik deze lieden in uw handen kan leveren, Monseigneur.”

„Ze zullen immers reeds in den vroegen morgen opbreken?”

„Dat zullen ze, maar langs den weg, dien *ik* hun heb gewezen; want ze zijn onbekend in deze streken.”

„Goed. En welke weg is dat?”

Julio had zich wel gewacht zijn mededeelingen al te uitvoerig te geven. De kardinaal-bisschop moest hém noodig blijven hebben.

Hij zweeg een oogenblik op de laatste vraag.

„'t Zijn dure tijden, Monseigneur,” bracht hij ten laatste

uit op huilerigen bedelaarston, „en de verdiensten waren de laatste weken bijzonder schraal. Indien Monseigneur . . .”

„O, hapert het dáár?” viel de kardinaal hem spottend lachende in de rede. „De volijverige zoon van onze heilige Moeder de Kerk vraagt allereerst naar wat hij er aan kan verdienen!”

Hij greep in één der laden van zijn schrijftafel en haalde een goudstuk tevoorschijn, dat hij in het schijnsel der lamp liet schitteren.

„De kerk weet haar trouwe zonen te beloonen. Is dit voldoende?”

„Als het Monseigneur kon behagen het loon te verdubbelen, zooals ik zei, de tijden zijn duur . . .”

„En de wijn niet het minst, niet waar?” vulde Zijne Eminentie schamper lachend aan. „Maar laat ons daar niet langer over spreken. Zie hier de helft der belooning,” en hij wierp den begeerigen Julio het goudstuk toe, dat gretig werd opgevangen. „De andere helft bekomt ge, wanneer het drietal in mijn macht is.”

„Ik dank Monseigneur wel voor . . .”

„Genoeg,” viel Boniface in de rede. „Ik ken dat wel. Zorg morgen bijtijds hier te wezen en neem zooveel mannen mee, dat de vogels niet kunnen ontsnappen. Ge kunt gaan.”

En een trotsche handbeweging zette genoeg klem aan dit bevel bij, om Julio ten spoedigste te doen verdwijnen.

Reeds twee uur na middernacht posteerde Julio zich met een tiental handlangers achter het struikgewas van den zijweg, dien de drie vrienden zouden inslaan.

„Nu neemt onze tocht pas voorgoed een aanvang,” zegt Guarino. „Daar zijn de Alpen, die we over moeten. Ze zijn als het scherm, dat de stralen van het licht nog voor onze oogen verbergt.”

„Maar iedere stap brengt er ons dichter bij,” valt Cornelio hem in de rede. „Met goeden moed voorwaarts!”

„Ja, voorwaarts. Steeds hooger! Hoe brandt mijn hart van verlangen om den man te zien, wiens geschriften mijn oogen hebben geopend voor de waarheden van Gods Woord.”

En terwijl hij het zegt, schittert zijn oog van heilige, jonge geestdrift.

Weinig de voorzichtigheid betrachtende, en luide hun opgewekte gesprekken voerende vervolgen zij hun weg.

„Ginds is de zijweg, waarvan Julio gisterenavond sprak,” zegt Cornelio.

„Dien man vertrouw ik, eerlijk gezegd, maar half,” brengt de bedachtzame Guarino in 't midden. „Hoe fel vijandig toonde hij zich en juist *hij* was het, die ons dezen weg aanwees. Welke bedoelingen mag hij daarmee gehad hebben?”

„Geene,” antwoordt Curione, minder wantrouwend van aard. „Die man is door zijn pastoor geheel en al in een verkeerden waan gebracht en bovendien scheen hij mij tamelijk onnoozel toe. Bovendien, ge herinnert u toch, dat ook de andere aanwezigen en hij, dien ze Antonio noemden, ons evenzeer dezen weg aanprezen. Me dunkt, we mogen dankbaar zijn voor hun aanwijzingen.”

Intusschen zijn de vrienden de driesprong genaderd.

Zonder aarzeling slaan ze links af.

Weldra bevinden ze zich tusschen het struikgewas.

Opeens weerklinkt er een schel gefluit!

Vóór hen, op slechts weinige schreden afstands, vertoon en zich op 't eigen oogenblik een vijftal gewapenden, die met getrokken sabels hun den weg versperren.

„Terug, vrienden, terug,” waarschuwt Guarino.

Ons drietal tracht te vluchten.

Maar achter zich ontwaren ze tot hun groote ontsteltenis nog meerdere vijanden, aangevoerd door den verraderlijken Julio.

„Gevangen, heeren. Geeft u over!”

Inderdaad, hier is geen uitweg meer.

Eer zij zich helder bewust zijn, wat er is geschied, zien ze zich door de bende omringd, gekneveld en . . . van elkander gescheiden.

Het is hun zelfs onmogelijk geweest een afscheidsgroet te wisselen, zóó snel is alles in zijn werk gegaan.

Curione schijnt als de kostbaarste buit te worden beschouwd, ten minste Julio belast zich in 't bijzonder met zijne bewaking. Het valsche gelaat van den verrader herinnert Curione aan de waarschuwingen van Guarino; hij verwijt zich zijn al te groote openhartigheid.

Moedeloos laat hij zich meevoeren.

De zon is nog niet hoog gerezen, als de gevangendeuren zich voor hem openen. Van zijn vrienden bespeurt hij niets meer. Nooit heeft hij ze weer gezien. Spoedig valt de gevangenispoort achter hem toe; een knecht van den cipier leidt hem door een doolhof van gangen naar een eenzame cel!

HOOFDSTUK V.

In de gevangenis.

De hoofdcipier van de gevangenis van Ivrea is niets op zijn gemak. Zoo pas heeft hij zijn laatste ronde gedaan vóór den nacht; alles is in orde. Alle uitgangen zijn behoorlijk gesloten en de wachten zijn op hun post. En toch schijnt er iets te wezen dat hem hindert.

Zijn vrouw bemerkt, dat haar man niet zoo opgeruimd is als gewoonlijk.

„Wat scheelt er aan, Antonio?” luidt haar belangstellende vraag.

„Och,” is Antonio's antwoord, „'t is misschien wat overdreven van me, en toch... er is vandaag iets gebeurd, dat me zeer heeft ontstemd.”

„Heb je ongenoegen gehad met een der knechten? Of heb je soms een of ander verzuimd, dat je vreest voor een berisping?”

„Niets van dat alles.”

„Maar wat dan?”

„Luister; dan zal ik 't je vertellen. Je weet, dat ik gisteravond nog een boodschap in de buurt had te verrichten? Nu, ik landde aan in de „Aartsengel”. Daar trof ik een drietal reizigers aan. Eén van hen trok in het bijzonder mijn opmerkzaamheid. Ik geloof, uit zijn gesprekken vernomen te hebben, dat hij op reis was naar Duitschland. Julio was er ook. Je kent hem wel, dien luien doeniet en drinkebroer.”

„'t Stond hem fraaier, dat hij voor zijn arme vrouw en stumperds van kindertjes werkte,” viel vrouw Aspasia in de rede.

„Nu, hij was dáár. Er ontstond een heel gesprek, waarin Julio het hoogste woord voerde.”

Antonio vertelt nu uitvoerig genoeg, wat er verder in de herberg was behandeld en vervolgt daarna:

„En ziedaar nu, daar wordt vanmorgen in de vroege reeds die heer, van wien ik sprak, de gevangenis binnengevoerd. Dat is ongetwijfeld Julio's werk. Hij was tenminste de voorman. En hij zette een borst op, toen hij mij voorbijging, alsof hij zeggen wou: nu is het *mijn* beurt.”

„Dat is alles treurig genoeg,” antwoordt zijn vrouw

medelijgend, „maar is dat nu zóó iets buitengewoons voor een cipier, om er geheel en al door uit 't veld geslagen te zijn, tot in den laten avond toe?”

„Begrijp je dan niet? 't Is voor een deel ook *mijn* schuld, dat die edele heer gevangen is. Had ik mijn mond gisterenavond maar gehouden, en hem dien weg niet aangeraden. Ik had moeten begrijpen, dat Julio niet uit enkel voorkomendheid zoo dringend dat pad aanpree; had ik hem later maar afgeraden, er gebruik van te maken.”

„Hoe kom je daar nu toe? Wie kon vooruit weten dat het zoo zou loopen? En bovendien,” voegt ze er op zachter toon aan toe, „die heer, daar je zooveel mee op hebt, is toch in allen gevalle een ketter, hoe schoon hij dan misschien ook moge spreken.”

„Een ketter? En waarom?”

„Nu ja, maar meneer de kardinaal zal dat toch wel beter kunnen beoordeelen dan wij, dunkt me. En *die* heeft toch de gevangenneming gelast; Julio kon dat toch maar uit eigen beweging niet doen?”

Veel weet Antonio daar niet tegen in te brengen; maar toch wil hij niet toestemmen, dat zijn vrouw gelijk heeft.

„Hoor eens,” zegt hij eindelijk, „je kunt nu praten wat je wil, maar ik wou dat het niet gebeurd was. Ik zette liever dien luien pastoor van onze parochie een poos op water en brood, dan dezen heer. Ik ga morgen eens met hem spreken.”

„Wees toch voorzichtig, man!” waarschuwt Aspasia. „Die ketters zijn gevaarlijke lui. Laat je er niet mee in. Onze pastoor vertelde me een poosje geleden nog, dat die aartsketter Luther er moet uitzien als de duivel zelf;” en haastig slaat ze een kruis.

„Wat zou 't,” zegt de ongeloovige Antonio. „De pastoor had zeker z'n flesch weer te druk aangesproken, gelijk

hem zoo vaak gebeurt. In elk geval, morgen zoek ik mijn gevangene eens op."

Vrouw Aspasia schudt bezorgd het hoofd. Ze kent haar man. Heeft die zich eenmaal iets in het hoofd gezet, dan is er geen redeneeren tegen.

Antonio gaat ter ruste met het vaste voornemen, morgen zijn plan te volvoeren.

Onderwijl zat Curione in zijn eenzaam verblijf.

Welk een ontzuivering.

Terwijl hij in gedachten reeds genoot van den omgang met mannen als Luther en Melanchton, zag hij zich plotseling overvallen en weggevoerd. Alle hoop was op eenmaal de bodem ingeslagen. Gescheiden van de buitenwereld, zelfs van zijn liefste vrienden, zucht hij in den killen kerker. Zoo schoon het leven hem dezen morgen toelachte, zoo somber grijsde hem nu de toekomst aan.

Zouden deze deuren zich nog eens voor hem openen? Of, misschien dan, als men hem ten brandstapel zou leiden?

Velerlei gedachten bestormen zijn hart.

Eindelijk zinkt hij neer op den kerkervloer en stort hij zijn ziel uit voor zijn God in een vurig gebed. Hij bidt het zijn Heiland na: „Niet gelijk *ik* wil, maar *Uw* wil geschiede!"

Hoe zonderling het ook schijne, een rustige slaap verkwikt hem na de vermoeienissen van de laatste dagen.

Hij ontwaakt, niet zeer vroeg, door het knarsend geluid van een sleutel, die in het slot van de deur zijner cel wordt omgedraaid.

Nog nauwelijks is hij goed wakker, of Antonio staat voor zijn oogen.

„Goeden morgen, edele heer," luidt diens bescheiden groet.

Antonius komt hem tegen den avond opzoeken. blz. 35

Curione is daardoor ten hoogste verwonderd. Zulk een voorkomendheid heeft hij zeker in dezen kerker niet verwacht. Hij kijkt den cipier opmerkzaam aan; maar weet hem toch niet thuis te brengen, hoewel hij hem bekend voorkomt.

„Mijnheer herkent me niet?”

„Neen, toch heb ik u, dunkt me, meer gezien.”

„Gewis. Gisterenavond. In den „Aartsengel.”

„Juist. Ik had niet gedacht, u zoo spoedig weer te zullen ontmoeten.”

„En ik evenmin. Kan ik wat voor u doen?”

Wantrouwend staart Curione den cipier aan. Zou hier een nieuwe list achter schuilen?

Antonio bemerkte den twijfel in Curiones oogen.

„U kunt me vertrouwen,” zegt hij. „Ik ben Julio niet,” en tegelijkertijd slaat hij zijn eerlijke oogen op.

Curione beschouwt hem met verwondering. Er is iets in den cipier, dat hem aantrekt.

„Ik vertrouw u,” zegt hij eindelijk.

Een glans van genoeg licht over Antonio's gelaat.

„Als het niet te veel gevergd is, zou ik u willen verzoeken, mij wat betere spijs te verschaffen dan de gewone gevangeniskost. Ik zal er u ruimschoots voor betalen.”

„Dat is volstrekt niet noodig. Den prijs zult ge geven, meer niets.”

Antonio verwijdert zich.

Een half uurtje later treedt hij opnieuw de cel binnen. Hij richt op de ruwe, plompe tafel een degelijk, eenvoudig maal aan, dat echter voor déze plaats wel vorstelijk heeten mag. „Tast toe, edele heer.”

„Hebt ge nóg iets te gelasten?”

Opnieuw kijkt Curione hem verwonderd aan.

Het gedrag van den cipier komt hem hoogst wonderlijk voor.

„Ik wil eerlijk met u spreken. Antonio!” zegt hij. „Uw handelwijze bevreemdt mij zeer. Wat kan u toch bewegen, mij zooveel vriendelijkheid te bewijzen? Zoover ik weet, ben ik u toch geheel vreemd.”

letwat verlegen wendt Antonio het hoofd af.

„Ik weet er geen naam aan te geven,” zegt hij. „Maar uw woorden, die ik u hoorde spreken in den „Aartsengel” laten mij niet meer met rust. Ik ben maar een eenvoudig, ongeleerd man. Toch denk ik ook wel eens na over onzen godsdienst. En met wat mijn pastoor mij vertelt, kan ik me zeer slecht vereenigen. Uw woorden hebben mijn ziel in beweging gebracht; ik zou graag meer van deze zaken hooren.”

De verwondering van Curione klimt.

Is het mogelijk, denkt hij, dat deze man waarlijk meent, wat hij zegt, zou hij werkelijk hongeren naar de woorden des levens? O, en als hij, Curione, dan eens hem tot een gids wezen mocht, op den weg ten leven! Als de Heere *hèm* nu eens wilde gebruiken, om de oogen van dezen man te openen voor de waarheid van Gods Woord. Die gedachte verzoent hem haast met zijn gevangenschap. Want dat is toch al zijn lust, te mogen getuigen van zijn Heiland!

Den maaltijd, die voor hem gereed gezet is, vergeet hij geheel en al.

„Als u dat waarlijk ernst is,” antwoordt hij, „en ik wil dat aannemen, dan zal het u aan onderricht niet ontbreken. Zet u slechts, en luister!”

„Ik wil u echter thans niet van uw maaltijd afhouden,” herneemt Antonio. „Bovendien heb ik op dit oogenblik nog heel wat werkzaamheden te verrichten, die onmogelijk kunnen wachten. Vóór den middag heb ik geen uurtje vrij. Zoodra ik echter mijn noodzakelijkste bezigheden achter den rug heb, kom ik u weer opzoeken. Tot zoolang dan. En goeden eetlust!”

„Goed,” zegt Curione. „Echter heb ik reeds nu een klein verzoek aan u: kunt ge me niet eenig schrijfgereedschap bezorgen?”

„Als 't anders niet is, gaarne.”

Binnen weinige minuten heeft Curione het begeerde in zijn bezit.

De cipier is vertrokken. Curione zet zich aan den maaltijd en gebruikt met meer lust zijn maal dan hij ooit had kunnen vermoeden, het in een gevangenis te zullen nuttigen.

Na zijn ontbijt zet Curione zich tot schrijven. Hij herinnert zich, dat in den omtrek van Ivrea eenigen zijner vrienden wonen, die tot den hoogsten adel des lands behooren. Aan hen richt hij nu brieven, waarin hij hen met zijn toestand bekendmaakt en hun verzoekt, alles voor hem te doen, wat in hun vermogen is, om bij den kardinaal-bisschop Boniface zijn vrijlating te bewerken.

't Is het eenige middel, dat hij nu nog kan aanwenden. De groote vraag is echter, *wie* deze brieven zal bezorgen aan hun adres. Als gevangene van den kardinaal is het hem niet geoorloofd briefwisseling te voeren.

Toch is het hoognoodig, dat het uiterste middel wordt beproefd en zijn machtige vrienden en beschermers kennis krijgen van zijn toestand. De kans bestaat, dat anders, reeds vóór iemand ervan weet, de gevangenis zich voor hem opent, om haar te verwisselen met het schavot.

Antonio vragen, deze brieven te bezorgen, durft Curione niet. Antonio is de hoofdcipier; en het zou dezen in de grootste moeilijkheden kunnen brengen, indien men ontdekte, dat hij den gevangene op deze wijze behulpzaam was.

Hoe dus te handelen?

De moeilijkheden worden echter op een gemakkelijke wijze opgelost. Antonio komt hem tegen den avond opzoeken.

Hij heeft goed nieuws. Boniface, de kardinaal bisschop, is voor eenige dagen afgereisd en voorloopig zal Curione dus nog geen gevaar loopen.

Bovendien biedt hij aan, indien Curione soms brieven aan vrienden of familie mocht willen verzenden, daarvoor zorg te dragen.

Natuurlijk neemt Curione dit vriendelijk aanbod met beide handen aan.

Zóó geschiedt dus.

Aangename uren slijt Antonio in den kerker.

Zijn welsprekende leermeester, de vurige Curione, wordt niet moede, hem te onderrichten. En de cipier wordt niet moede, te luisteren.

God zegent dit onderwijs.

En in de ziel van den cipier wordt de bede geboren, die ook de stokbewaarder van Filippi, eens stamelde: „Wat moet ik doen, om zalig te worden?”

HOOFDSTUK VI.

Buiten en in den kerker.

Boniface was dan voor eenige dagen afwezig. Wat voor dringende zaken waren het, die hem van zijn post riepen?

Och, de ketters waren de laatste tijden bijzonder roerig geworden. Eerst had men er mee gelachen. Wat zou zoo'n onnoozele monnik? En in Italië dachtte men in het geheel geen gevaar ervan. De Italianen zouden wel trouw blijven aan het oude geloof. De Duitschers, dat was een ander geval. Die lieten zich dadelijk met elk nieuw snufje mee-

sleepen. Maar op de Italianen kon men bouwen; zoo had kardinaal Campeggi verklaard.

Maar het kwam juist andersom uit. De Italianen waren ijverig werkzaam, tenminste zij, die door het vuur des Heiligen Geestes werden beziel, om ook hun landgenooten met den weg der zaligheid bekend te maken. En het nam zulke afmetingen aan, dat zelfs de Paus er door werd opgeschrikt.

Van den kansel in de kerk, in de eigen Staten van den Paus, werd het Evangelie gepredikt.

Dit was *te erg*.

Daar verschijnt een pauselijke bul, waarin ieder wordt aangezegd, mede te werken, om dezen gang van zaken te stuiten. „De verpestende ketterij” van Luther zooals de Paus het werk der hervorming geliefde te noemen, moest met alle macht worden tegengestaan.

Dáárom is Boniface nu vertrokken naar Rome, om van den Paus nadere bevelen te ontvangen, hoe hij moet handelen.

Curione weet natuurlijk van dit alles niets af. Hoe gaarne had hij zijn beide vrienden eens gesproken. Maar dat is onmogelijk. Antonio heeft de strengste bevelen ontvangen, Jean Cornelio en Guarino van Curione gescheiden te houden.

Gelukkig voor hem, heeft hij een goeden troost in al dit lijden. Het is hem gelukt den ouden Bijbel voor het oog zijner vijanden verborgen te houden. Welk een voorrecht, er in te kunnen lezen; dat Woord te kunnen onderzoeken; welk een blijdschap vervult bijwijlen zijn ziel, als hij mag ondervinden, dat dit Woord zoeter is dan honing, zooals het in Psalm 9 wordt uitgedrukt. Zoo laat hem de Heere in zijn ellende niet alleen; zoo wordt zijn geloof geoefend en leert hij met begeerte uitzien

naar de heerlijkheid, die God heeft weggelegd voor degenen, die Hem vreezen.

Antonio bezoekt hem geregeld. Bonifaces reis duurt langer, dan de cipier verwachtte, en het is hem een genot, telkens weer Curione te kunnen opzoeken en van hem de woorden der zaligheid te mogen vernemen.

Op zekeren dag komt Antonio opnieuw de gevangeniscel binnen. Zijn gelaat teekent opgewondenheid. Daar moet iets bijzonders zijn geschied. Doch niet schrik of teleurstelling, neen, blijdschap ligt er op verspreid.

Hij treedt op Curione toe en haalt van onder zijn kleederen iets tevoorschijn.

't Is een boek.

Met schitterende oogen houdt hij het Curione voor.

Deze kan niet vermoeden, wat den cipier zoozeer in verrukking brengt. Als Antonio hem echter het boek heeft overhandigd en hij het openslaat en den titel leest, wordt hem alles duidelijk. Kan hij zijn oogen gelooven?

Het boek is niet meer of minder dan een Nieuw Testament en dat wel in de Italiaansche taal. Zoo iets bestond tot heden nog niet. En zoo was de Heilige Schrift voor het gewone volk, dat wel lezen kon maar geen Latijn verstond, een gesloten boek gebleven. Nu zal dat anders worden. Brucioli heeft het Nieuwe Testament thans in de landstaal, in het Italiaansch, overgezet en in Venetië doen drukken.

Hoe dankt Curione God voor deze ongedachte gebeurtenis. Hij ziet in, hoe thans veel gemakkelijker 's Heeren Woord ook onder de oogen der eenvoudigen zal kunnen komen en, als er dan geen predikers genoeg zijn, om het levende Woord overal heen te brengen, dan zal dit Boek zijn een *stille* prediker.

Als hij eenigermate van zijn verbazing bekomen is, vraagt hij aan Antonio:

„Hoe zijt ge dáaraan gekomen?”

„Ik zou dat niet gaarne aan een ander dan u vertellen, edele heer. Maar gij zult mij niet verraden. Ik moest vanmorgen broeder Palearo uit het Augustijner klooster gaan opzoeken om hem een drank tegen de koorts (dien hij zoo goed weet te bereiden) te gaan vragen voor mijn vrouws zuster. Als altijd was broeder Palearo dadelijk bereid mij te helpen. Hij kookte den drank, terwijl ik in stilte wachtte. Onderwijl ik mij daar alleen met hem bevond, haalde hij een boek tevoorschijn; hij gaf het me en voegde me toe: „Verberg dit. Laat niemand het weten. Lees en bid!”

„Voorzeker een goede raad,” herneemt Curione. „Neem dien vooral in acht. Maar pas op, dat ge u niet verraadt. Dit boek bevat het Nieuwe Testament. Lees er in, bid-dend. Moge de Heere het aan uw harte heiligen. En als ik eerstdaags soms van deze plaats word weggeleid, en ge mij wellicht niet zult weerzien, dan hebt ge in dit Boek trouwer raadgever, dan ik u ooit zijn kan. Lees en bid!”

„Dat wil ik,” beaamt Antonio.

Er heerscht eenige oogenblikken stilte in de cel.

„Ik weet niet,” begint Antonio opnieuw, „wat Julio tegenwoordig in zijn schild voert. Gedurig zie ik hem in den omtrek der gevangenis dwalen. Hij voert voortdurend allerlei gesprekken met de wacht en de knechten en vanmorgen leek het me toe, dat hij mij een eindweegs gevolgd was, toen ik mij naar broeder Palearo begaf. Ik weet waarlijk niet, wat ik er van denken moet, maar ik geloof niet, dat hij met goede bedoelingen rondloopt. Ik vertrouw hem niet.”

„Neem u in acht, Antonio. Ik meen dien avond in de herberg te hebben opgemerkt, dat hij u geen goed hart toedraagt.”

„Gewis niet. 't Is een luie deugniet en leeglooper.

Waar hij het geld vandaan haalt, weet ik niet, maar hij maakt steeds goede sier en is een vaste klant van allerlei kroegen en wijnhuizen, terwijl zijn huisgezin honger lijdt. Dat ik hem daarop meer dan eens heb gewezen, schijnt hij mij maar niet te kunnen vergeven.

„Wees voorzichtig,” maant Curione nogmaals aan, „en laat hem toch vooral niet bemerken, dat dit boek in uw bezit is. Ook zou het voor uw eigen veiligheid waarschijnlijk wel geraden zijn, dat ge me wat minder druk kwaamt bezoeken. Want hoe gaarne ik ook heb, dat ge hier komt en vaak komt, toch moogt ge u zelf er niet door in gevaar brengen.”

„Ach!” roept Antonio eensklaps uit. „Dat ik kon vergeten, wat me zoozeer heeft ontsteld, edele heer. Mijn bezoeken zullen wel niet vele meer zijn. Monseigneur Boniface is hedenmorgen teruggekeerd en zeker zal nu uw zaak spoedig onderzocht worden.”

Curione verbleekt.

„Des Heeren wil geschiede. Op Hem verlaat ik mij.”

Met een zucht verwijdert zich Antonio, om zijn rondgang door de gevangenis te vervolgen.

Curione is weder alleen.

Hij weet, dat nu zal komen wat zoolang hem reeds heeft bezig gehouden.

Straks zal hij voor Boniface gevoerd worden. Zal hij dan moed genoeg bezitten, om belijdenis te doen van de hope, die in hem is? Zal hij dan kracht ontvangen, om te getuigen van zijn Koning?

Hij buigt de knieën en wendt zich in innige smeeking en vurig gebed tot den troon der genade.

Nooit onoverwinlijker held, dan die knielt voor zijn God!

HOOFDSTUK VII.

Voor Boniface.

In zijn rijk en weelderig gemeubeld studeervertrek zit Monseigneur Boniface.

Eenige papieren liggen vóór hem op de tafel.

Een trek van misnoegdheid is op zijn gelaat waar te nemen. En geen wonder. Hij is nog maar pas uit Rome teruggekeerd en heeft van daar de scherpste bevelen meegebracht tegen de ketters. En zie, nu komen deze papieren hem hoogst ongelegen.

Het zijn de brieven, door de vrienden van Curione aan hem gericht, en waarin hem verzocht wordt den gevangene te sparen, ja, indien eenigszins mogelijk, hem de vrijheid te hergeven.

En hij kan deze brieven maar niet zóó ter zijde schuiven. Curiones vrienden behooren tot den hoogsten adel en het zal daar ongetwijfeld een zeer slechten indruk maken, als nu juist Curione het eerste slachtoffer moet zijn der vervolgingen. Bovendien, onder de mannen, die voor Curione pleiten, zijn er die hem, Boniface, reeds meermalen gewichtige diensten hebben bewezen en wier ongenoegen hij zich liever niet op den hals zou halen.

Maar.... aan den anderen kant staan de bevelen van den Paus, die hij evenmin onuitgevoerd kan laten. Er wordt streng toegezien, dat aan de nieuwe maatregelen de hand worde gehouden.

Inderdaad bevindt Boniface zich dus in een moeilijken toestand. Twee heeren dienen is altijd een ondoenlijke zaak gebleken.

Eindelijk verheldert zijn gelaat.

Hij schijnt een uitweg te hebben gevonden, waardoor hij tegelijk den Paus belieft en zijn eigen belang dient. Zijn hand trekt aan het schelkoord.

Bijna oogenblikkelijk vertoont zich, in uiterst deemoedige houding, een bediende in de deuropening.

„Zeg den cipier, dat hij den gevangene Curione binnenleide!”

Eenige oogenblikken later treedt Curione, door Antonio begeleid, het vertrek binnen. 't Was waarlijk voor den laatste een moeilijk werk, dat hem zeer tegen de borst stuitte. Hij kon echter niet anders. Onderweg had hij, zooveel hij dat vermocht, op zijn wijze getracht, Curione te bemoedigen en te vertroosten.

„Je kunt je verwijderen, cipier. Wacht in de voorzaal op nadere orders.”

Antonio verwijdert zich.

Daar staat dus Curione voor den gevreesden ketterhater.

De zon, reeds laag aan den hemel gedaald, schiet haar stralen door een boogvenster en beschijnt den gevangene.

Wat kan de gevangenislicht doen in zoo weinige dagen! Curiones blozende gelaatskleur is verdoft tot een bleekgeel.

Op fluweelzachten toon klinkt het Curione tegen: „Kom nader, en zet u!”

Werktuiglijk doet hij, wat hem wordt bevolen. Hij zet zich in den armstoel, die hem wordt aangewezen. Vrijmoedig slaat hij zijn oogen op en staart Boniface in het gelaat.

Aandachtig beschouwt deze zijn gevangene.

Curione maakt een bijzonder gunstigen indruk op hem. Groot enforsch van gestalte, edel van voorkomen is hij.

„Dat is geen gewoon man,” denkt Boniface.

„Het heeft me werkelijk leed gedaan,” begint hij, „dat het zoolang moest duren, eer ik eens een onderhoud met u kon hebben, maar het was me bepaald onmogelijk, u

vroeger hier te ontbieden. Het spijt me, dat de gevangenis u reeds een week heeft geherbergd. Maar ik vlei mij, u spoedig de vrijheid te kunnen hergeven. Ik twijfel niet, of hier is een misverstand in het spel."

"Zou ik mogen weten, waarvan ik word beschuldigd?" vraagt Curione.

"Beschuldigd? Dat is wat sterk gesproken. Maar er waren eenige vermoedens tegen u gerezen, die, naar ik hartelijk hoop, wel ijdel zullen blijken te zijn. Men verdenkt u van ketterij!"

"En welke kettersche gevoelens heeft men dan in mij wel ontdekt?"

"Ge waart immers met uw vrienden op reis?"

"Ja, Monseigneur! Maar is dat iets ongeoorloofds?"

"Volstrekt niet. En ging de reis niet naar Duitschland?"

"Ook dát is waar. Maar wat kwaads steekt daar in?"

"Naar Luther wellicht?"

"Staat het een edelman niet vrij te reizen en te trekken, waarheen hij wil?"

"Gewis. Alleen maar ééne vraag. Was het een reis louter tot ontspanning of dreef slechts de begeerte naar wetenschap u naar Duitschland?"

Curione kleurt. Zal hij zich de goede belijdenis schamen? Neen, vol vuur antwoordt hij:

"Niet de begeerte naar wetenschap alleen, Monseigneur. Maar sedert ik aan de hoogeschool te Turijn . . ."

"Hebt ge dáár uw studiën volbracht?" valt Boniface hem vriendelijk in de rede.

"Volbracht eigenlijk niet; wel heb ik er ernstig gestudeerd en . . ."

Weer valt Monseigneur hem in de rede. 't Schijnt hem er om te doen, niet de volle waarheid te vernemen. Hij wil Curione verhinderen ronduit voor zijn gevoel

uit te komen. Dan kan hij zooveel te gemakkelijker aflaten van hem te straffen en zóó Curiones vrienden in 't gevele komen.

„Zóó; vindt ge veel behagen in de studie?”

„Niets is mij aangener, Monseigneur, dan mijn leven aan studie en wetenschap te kunnen wijden.”

„Waartoe hebt ge dan uw studie zoo opeens onderbroken?”

„Daarop wil ik u open en rond antwoorden, al weet ik, dat me dat hoogst-gevaarlijk kan zijn,” is Curiones antwoord. „In Turijn maakte ik kennis met de geschriften van Luther. Het heeft God behaagd mijn oogen te openen voor de waarheid van Zijn Woord. Een vurige begeerte vervulde nu mijn ziel, om den man te zien, die . . .”

„Genoeg, genoeg. Ik weet dat: ik begrijp het. 't Is enkel jeugdige onbezonnenheid, die u zoo deed handelen. Ge moet beter onderzoeken en verder studeeren, dan zal u het dwaze uwer meeningen spoedig duidelijk worden. We zullen u rijkelijk de gelegenheid openen tot studie, waarin gij zoozeer behagen scheidt. En die zal u voor verdere dwaasheden behoeden.”

„Monseigneur,” waagt Curione het op te merken, „'t is maar geen opwelling van . . .”

„Zwijg nu, geen woord meer daarover. Onze lankmoedigheid mocht anders eens ten einde raken. Er is voor de kerk veel aan uw behoud gelegen. Daarom zal voor u een plaats worden ingeruimd in het klooster van Sint Benignus. Daar hebt ge volop gelegenheid tot studie. En daar zult ge blijven, tot ge uw dwaze meeningen hebt laten varen.”

Ten hoogste verwonderd heeft Curione dit alles aangehoord. Maar er wordt hem geen gelegenheid gelaten, ook zelfs een enkel woord in het midden te brengen. Reeds

staat Antonio weder in het vertrek, om Bonifaces naderen last aan te hooren.

„Ge brengt uw gevangene nu naar zijn cel terug. Zorg, dat het hem aan niets ontbreekt. Morgen zal een der broeders van het Sint-Benignus-klooster hem komen afhalen. Ge kunt gaan!”

Spoedig bevindt Curione zich weder in zijn cel.

HOOFDSTUK VIII.

Een werk der duisternis.

't Is donker buiten.

Geen gemakkelijke taak voor Antonio den weg te vinden dwars door de stad naar het Augustijnerklooster, waar broeder Palearo verblijf houdt. Een der gevangenen is ziek geworden en, goedhartig en medelijdend van aard als Antonio is, wil hij Palearo's hulp inroepen, om nog een drank of poeder gereed te maken, die verlichting kan brengen.

't Is een werkje, dat niet zonder gevaar mag genoemd worden, op zulk een duisteren avond de straat op te gaan. Denk niet, dat een stad in die dagen er net eender uitzag als tegenwoordig. De straten, veelal ongeplaveid, waren vol gaten en putten. Van straatverlichting was geen sprake en 't was dan ook niet raadzaam zich zonder lantaren naar buiten te begeven. Vooral niet, omdat vaak des avonds allerlei geboefte rondzwierf, dat loerde op degenen, die zich buitenshuis bevonden.

Toch heeft Antonio geen lantaren bij zich. Hij wil liever

onopgemerkt blijven. Er is iets, dat hem waarschuwt voorzichtig te zijn en een geheimzinnige stem zegt hem, dat Julio zijn ondergang zoekt. Nog dezen eigen dag heeft hij hem, tegen het vallen van den avond, in het schemerdonker, rond de gevangenis zien sluipen.

Julio schijnt hem te zoeken; hij speurt overal zijn gangen na.

Daarom wil Antonio ook thans liever den weg zonder licht afleggen. Hij is goed bekend in deze omgeving en hoedt zich zooveel mogelijk voor de verraderlijke kuilen en hoogten.

Inderdaad heeft Antonio zich niet vergist, als hij vermoedt dat Julio hem bespiedt en overal vervolgt. Op de een of andere wijze is hij te weten gekomen, dat Antonio vaak Curione in zijn cel bezoekt. Dit wekte zijn wantrouwen. Reeds op den bewusten avond in den „Aartsengel” heeft hij gemerkt, dat Antonio min of meer kettersche gevoelens koestert. Twee redenen zijn er, die hem dringen, Antonio's gangen na te gaan. Ten eerste hitst zijn pastoor hem voortdurend op; ten tweede kan hij door zijn ijver de gunst van Boniface winnen. En deze heeft hij noodig. Immers, mag het hem gelukken, Antonio ten val te brengen, gelijk hij het in zijn wraakzucht noemt, dan zal hij als loon voor zijn trouw den post van oppercipier vragen, dien Antonio thans bekleedt.

Geen moeite is den laaghartigen booswicht dan ook te veel, om zijn doel te bereiken. Zelfs tot laat in den avond speurt hij den omtrek af en houdt hij scherp de hoofdpoot der gevangenis in het oog. Het is hem waarschijnlijk voorgekomen, dat wellicht Antonio voor Curione brieven of boodschappen zal overbrengen aan diens vermogende vrienden; mocht hij hem hierbij eens op heeterdaad kunnen betrappen, dan had hij zeker gewichtige bewijzen in handen.

Ook nu volgt hij Antonio in het donker der straten. Onder zijn ruimen mantel heeft hij een brandenden lantaren verborgen.

Antonio heeft eindelijk het klooster bereikt.

Hij wordt dadelijk binnengelaten. Hier is men steeds welkom. De monniken staan bekend om hun liefdadigheid en hulpvaardigheid.

Onmiddellijk is broeder Palearo bereid Antonio aan het gevraagde medicijn te helpen.

Terwijl hij het bereidt, bevindt hij zich weder met Antonio alleen. Van deze gelegenheid maakt hij gebruik, haastig, op gedempten toon te vragen:

„Hebt ge al gelezen in het Boek, dat ik u gaf?”

„Gewis,” luidt het antwoord; „grooter schat hadt ge me nooit kunnen schenken.”

„Ge houdt het toch immers wel zorgvuldig verborgen?”

„Geen nood; ik draag het steeds bij mij.”

Eenige kloosterbroeders naderen.

„Ziehier het gevraagde!” zegt Palearo op luiden toon. „Het gebruik is u bekend. Moge het baten!”

Na een hartelijke dankbetuiging en een vriendelijken afscheidsgroet neemt Antonio den terugweg aan.

Nauwelijks is de kloosterpoort achter hem gesloten, of een gestalte richt zich op.

Die gestalte heeft zich, neergehurkt, gedurende den tijd, dat Antonio in het klooster was, verborgen gehouden.

Antonio bemerkt het niet.

Haastig spoedt hij zich voort.

Gaarne wil hij den gevangene spoedig helpen en.... 't is immers de laatste avond, dat Curione in de gevangenis vertoeft; hij verlangt er naar, nog een enkelen keer bij hem te zijn.

Zijn spoed doet hem de bedachtzaamheid uit het oog

verliezen; hij struikelt en valt in een tamelijk diepen kuil.

't Kost hem heel wat moeite, weder op de been te geraken. Eindelijk is hij weer instaat zijn weg te vervolgen. De medicijnen heeft hij bij zijn val kunnen behouden, maar kostbaarder schat is hij kwijt geraakt.

Hij is nog slechts eenige schreden voortgegaan.

Daar schijnt hem plotseling iets in de gedachten te schieten.

Hij houdt stil en begint met koortsige haast zijn zakken te doorzoeken. Blijkbaar stelt de uitkomst van dit onderzoek hem teleur en doet hem ontstellen. Althans hij keert, zooveel de duisternis hem toelaat te onderscheiden, terug naar de plaats, waar hij zoo pas is gevallen. Hij laat zich nu op de handen zakken en begint zoo kruipend den weg te betasten, òf hij ook mag terugvinden wat hij mist.

Wat er geschied is?

Het Nieuwe Testament, hem door Palearo geschonken, dat hij pas nog zijn grootsten schat heeft genoemd, is hij kwijt.

Nu kunt ge u zijn ontsteltenis en angst eenigszins voorstellen. Alle moeite spant hij in, om het verlorene weer terug te bekomen; verscheidene minuten kruipt hij in alle richtingen over de straat, tastend en voelend, maar . . . 't is al vergeefs!

Had hij nu maar een lantaren bij zich! Hoe zou hem die te stade komen; want hij begrijpt ten slotte, dat al zijn arbeid vruchteloos moet blijven in zulk een tastbare duisternis.

Goede raad is duur. Laat hij het boek hier liggen, dan is hij het niet alleen zoo goed als zeker kwijt, maar bovendien kan het hem in groote ongelegenheid brengen.

Hij neemt een kort besluit.

Hij zal zich haastig naar huis begeven, zich daar voorzien van een lantaren en daarmee zijn zoeken voortzetten. Het boek ligt hier in een der kuilen. Het is een stille straat, waar vooral nu, in den avond, weinig geloop is. Komt hij dus dadelijk terug, dan is het zoo goed als zeker, dat hij het spoedig wedervindt.

Zoo gezegd, zoo gedaan.

Als Antonio nog maar even den hoek is omgeslagen, komt Julio van de zijde der straat, waar hij zich in alle stilte verborgen heeft gehouden, tevoorschijn. Half gezien, half begrepen heeft hij, wat er is voorgevallen. Het ijverig zoeken van Antonio heeft hem doen begrijpen, dat het verlorene iets van het grootste belang moet zijn voor den cipier.

Nu is het zijn beurt.

Van onder zijn langen mantel straalt eensklaps een helder licht.

Bijna dadelijk vindt Julio, wat Antonio zoolang vruchteloos zocht.

't Is slechts een *boek*. Dat valt hem eigenlijk wel een beetje tegen. Maar toch: wie weet. Heeft hij niet hooren spreken van kettersche schrifturen en kan dit boek er geen zijn? Lezen kan Julio niet. Maar de pastoor zal hem morgen wel nader inlichten. Zooveel begrijpt hij wel, dat dit boek een machtig wapen kan zijn tegen zijn vijand. Geduld dus maar tot morgenochtend.

Den lantaren voor zich uithoudend, vervolgt Julio zijn weg.

Daar nadert van het tegenovergestelde einde der straat een man, eveneens van een lantaren voorzien.

Zoodra Julio dit bemerkt, dooft hij den zijnen.

Hij begrijpt wel, wie die late wandelaar is. Deze, (Antonio) heeft het licht eveneens gezien en het bevreedt hem, dat het zoo spoedig verdwijnt. Het is zaak op zijn

hoede te wezen. Bedachtzaam komt hij dus nader en zijn speurende blik ontdekt bij het schijnsel van zijn lantaren een gedaante, die hij aanstonds herkent.

Dát is Julio!

Die moet hem gevolgd zijn.

Die moet ook weten, wat daar pas is voorgevallen.

Wellicht! ja zeker, zóó is het. Met zijn lantaren heeft de sluwe Julio gevonden, wat hij verloor. Als dát zoo is Hij moet den bijbel terughebben. Zijn brood, zijn vrijheid, zijn leven staan op het spel!

Hij gaat recht op den booswicht af; houdt hem den stralenden lantaren voor de oogen en duwt hem toe:

„Wat doe *jij* hier? Waar kom je vandaan?” Tegelijkertijd strekt hij zijn hand uit, om hem te grijpen.

Bliksemsnel trekt Julio een scherpgeslepen dolk, en eer Antonio recht weet, wat er geschiedt, ligt zijn lantaren uitgedoofd op den grond, terwijl uit een diepe wonde in zijn bovenarm het warme bloed tappelt.

De pijn niet achtend, wil hij zijn aanvaller grijpen, doch deze verdwijnt in de duisternis.

HOOFDSTUK IX.

In gevaren.

Met de handen voor de oogen zit Aspasia aan de eenvoudige tafel in het woonvertrek.

Tegenover haar staat Antonio, den linkerbovenarm verbonden, zoo goed de teedere zorg zijner vrouw het vermocht.

Aspasia licht het betraande gelaat tot hem op.

„Wat nu, wat nu, Antonio?”

Antonio heeft haar alles verhaald. Reeds lang wist ze, dat haar man veel bij Curione kwam. Hoe dikwijls heeft hij haar niet verteld van zijn bezoeken en duidelijk heeft ze het kunnen bemerken, dat Antonio geheel en al aan de zijde der ketters staat. Al is zij minder beslist en voortvarend dan haar man, toch . . . in haar hart is een stem, die haar zegt dat hij gelijk heeft.

Haar man een ketter. Als dat eens mocht uitkomen! En immers, zij behoefde dat niet meer te veronderstellen, het *zou* uitkomen; het *moest* uitkomen. Julio zou er voor zorgen en het Nieuwe Testament, dat voorzeker in zijn bezit was gekomen, zou een onwedersprekelijk bewijs zijn.

En de gevolgen van dit alles?

Ze behoeft er niet naar te raden. Zal men met een eenvoudigen cipier, die van ketterij beschuldigd wordt, en die ook niet ontkennen zal, zooveel omslag maken? Ze weet het maar al te zeker en Antonio beseft het evengoed, wanneer ze zich niet intijds weten te redden, ligt zijn vonnis gereed.

„Wat nu?”

Aspasia herhaalt haar vraag. Ze verwijt haar man niet. Er woont in haar harte echte liefde en haar eenige gedachte is thans, hoe met haar man in veiligheid te komen.

Lang tijd voor beraad is er niet. Spoedig moet er beslist worden. Morgen is het reeds te laat.

„We moeten vluchten, Aspasia; dezen nacht nog. Julio zal zich haasten met zijn wraak. Pak het allernoodigste bijeen; binnen een uur moeten we reeds vertrokken zijn.”

Binnen een uur . . .

Er mag dus geen oogenblik verloren gaan.

Er moet gehandeld worden.

Ze verkloekt zich. Ze zoekt en schikt, met overleg, wat meegenomen kan worden; want het mag maar een klein bundeltje wezen.

„Ik ga nog even afscheid nemen van heer Curione, Apasia. Ik kom dadelijk weer.”

Zuchtend neemt hij den sleutelring: voor 't laatst. Hij slaat de lange gang in, waarop de cellen uitkomen.

En Aspasia, ze zucht eveneens, terwijl ze zich voor het vertrek gereed maakt.

Hoewel het reeds laat in den avond is, slaapt Curione nog niet. Ook voor hem is immers een groote verandering aanstaande.

Antonio treedt binnen.

„Ge komt afscheid nemen, vriend?” klinkt het hem tegen.

„Ja, heer! Wèl afscheid!”

Het valt Curione op, hoe Antonio er buitengewoon bleek en ernstig uitziet.

Spoedig is hij op de hoogte gebracht.

„Hebt ge vrienden, die u kunnen herbergen?”

„Ik weet niet. 't Is alles zoo onverwacht. Mijn gedachten staan er bij stil. En toch, wat rest ons anders dan de vlucht?”

„Ge kunt en ge moogt niet anders,” valt Curione in. „En wel dadelijk. Wacht slechts een oogenblik,” vervolgt hij.

Zijn hand grijpt de pen en weldra is een brief gereed, dien hij aan Antonio overreikt.

„Hier hebt ge een schrijven aan een mijner vrienden, die te Venetië woont. Zie die stad te bereiken. Voorloopig zijt ge er veilig. Ik twijfel er niet aan, of mijn vrienden aldaar zullen u gaarne helpen, zooveel in hun vermogen is. En nu, Antonio, ga spoedig heen. God geleide u en uw vrouw!”

Zelf een gevangene, vervult medelijden Curiones hart voor andere ongelukkigen.

„Dank, Signor, dank!” is alles wat Antonio stamelen kan.

„Vertrek nu,” dringt Curione aan; „de minuten zijn kostbaar.

Hoeveel moeite het hem kost, Antonio moet dezen raad wel opvolgen. Een laatste afscheidswoord wordt gewisseld.

De celdeur sluit zich.

't Is Curione, of nu elke gemeenschap met de buitenwereld voorgoed is afgesneden, of hij zijn laatsten vriend heeft verloren.

Als de klokken het middernachtelijk uur melden, wordt de zijpoort van de stadsgevangenis behoedzaam geopend.

Een man en een vrouw treden naar buiten.

Geen woord wordt er gewisseld. Onopgemerkt verlaten zij de gevangenis.

In een kleinen bundel draagt Aspasia eenige onmisbare reisartikelen. Hun opgespaarde geld heeft Antonio zorgvuldig in een lederen buideltje onder zijn kleeding verborgen.

Snel begeven ze zich buiten de stad.

Ter zijde van den weg staat een eenzame boerenhoeve. Die is voorloopig het doel hunner reis.

Heel vroeg in den morgen rijdt van het erf dezer boerderij een groote tentwagen af.

't Is marktdag en dus niets bijzonders.

De voerman zit op de voorbank en naast hem zijn knecht, half dommelend. En achter in den wagen hurkt een boerendeele neer, die zorgzaam een mand, met blanke eiers gevuld, op den schoot houdt.

„Hé, vrind!”

Een vroege wandelaar komt bijna in aanraking met een

der paarden, zóózeer- is hij verdiept in het beschouwen van een voorwerp, dat hij in de hand heeft.

De onvoorzichtige voetganger doet haastig een stap zijwaarts en kijkt schichtig op.

De slaperige knecht heeft het hoofd geheel op de borst laten zakken.

„Stommerik,” gromt niet heel vriendelijk de verstoorde voetganger; „kijk uit; je bent zeker nog niet goed wakker, zoomin als je knecht.”

„Dank je!” spot de voerman terug.

Maar onderdehand rijdt hij den mopperaar voorbij. Een ruk aan de leidsels doet de paarden den draf aannemen.

Een heel eind verder schijnt de slaperige knecht uit zijn dommel te schieten.

„Dat was Julio,” zegt hij, klaar wakker. „En dat boek was mijn bijbel!”

„Stil,” zegt de voerman.

Achter in den wagen schudt de korf sterker dan ooit.

HOOFDSTUK X.

In het klooster van Sint Benignus.

Ge kunt u voorstellen, welke opschudding den volgenden morgen heerschte in de stadsgevangenis van Ivrea. Nergens was de cipier te vinden, evenmin zijn vrouw. Men wist niet wat men er van moest denken. De woning van den verdwenen Antonio werd onderzocht, alles bevond zich in de beste orde; de cellen werden nagegaan: geen der gevangenen was ontvlucht: het raadsel liet zich

maar niet verklaren. Een der knechten werd tot tijdelijk cipier aangesteld, in afwachting van wat een nader onderzoek aan het licht zou brengen.

In den loop van den morgen kwam Julio het geheim ontsluiëren. Bij Monseigneur Boniface werd hij toegelaten en daar toonde hij het bewijs van Antonio's schuld. Eerst had hij pater Silvestro opgezocht en toen had hij vernomen, dat zijn vermoeden zekerheid was. Als overwinnaar stond hij nu voor Boniface. Zoo was het hem dan gelukt den man, wien hij wraak gezworen had, ten val te brengen. De belooning bleef niet uit. Zulk een ijver moest aangevuurd worden; aan goede speurhonden bestond groote behoefte. En het deemoedig verzoek van den gluiperd: of monseigneur Boniface zijn voorspraak zou willen zijn bij het stadsbestuur van Ivrea, om hem den post van hoofdcipier der stadsgevangenis te bezorgen, werd goedgunstig ingewilligd.

Zóó zegevierde het verraad.

Zóó scheen al weder het onrecht te gaan boven het recht. God echter bestuurt het alles met wijsheid. Dit zou ook ter rechter tijd blijken. Hij vergist zich niet.

Tegen den middag van den dag, die de geheele stadsgevangenis in zoo'n ongewone beroering had gebracht, werd Curiones gevangenisdeur geopend en een hem geheel vreemde knecht trad binnen, die hem verzocht te willen volgen. Ge kunt u voorstellen, hoe benieuwd Curione was te hooren, wat er van de zaak was geworden. Zou Antonio het ontkomen zijn of zou zijn vlucht misschien verhinderd of ontdekt zijn? Had men hem aangehouden, of had hij zich in veiligheid weten te brengen?

Al deze vragen verdrongen zich in zijn hart en op zijn lippen. En toch mocht hij van zijn levendige belangstelling in al deze dingen niet het minste blijk geven, want hoe licht had men dan achterdocht kunnen koesteren!

Toch wilde hij gaarne *iets* weten. Hij wist den spraakzamen knecht te ontlokken, dat Antonio plotseling op onverklaarbare wijze was verdwenen; maar dat achteraf was gebleken, dat hij een gevaarlijk ketter was.

„En heeft men hem kunnen grijpen?”

„Neen, ofschoon dadelijk naar alle kanten de noodige bevelen zijn uitgevaardigd, is het nog niet gelukt, zich van hem meester maken.”

Een zucht van verlichting ontglipte onwillekeurig Curiones borst. Waren Antonio en Aspasia het eerste gevaar slechts goed en wel te boven en konden ze zich ongemerkt uit de onmiddellijke nabijheid van Ivrea verwijderen, dan werd de kans tot volkomen ontsnapping aanmerkelijk verhoogd.

De tocht van de gevangenis naar het klooster van Sint Benignus duurde slechts kort. Al te kort naar den zin van den edelen Curione. Voor een oogenblik bevond hij zich weer temidden van het volle menschenleven en de begeerte werd krachtiger en levendiger, om vrij te zijn! Vrij! Niet slechts voor zich persoonlijk wenschte hij dat, bovenal omdat hij dan de reis kon voortzetten, óf, zoo dat niet mogelijk mocht zijn, het Evangelie te brengen aan zoovelen, die nu nog in de grootste onkunde voortleefden.

Maar, hoe vurig deze begeerte ook mocht zijn; de vervulling ervan was voorshands nog niet te verwachten. Spoedig had hij het klooster bereikt; de zware deuren openden zich voor hem . . . ze sloten zich achter hem toe.

Toch had Curione *iets* gewonnen.

Ten eerste kan hij zich vrij overal, mits hij natuurlijk *binnen* de kloostermuren bleef, heen begeven; zelfs in den kloostertuin, door een hoogen muur eveneens van de buitenwereld afgescheiden, mag hij, indien het hem lust, vertoeven. En in de tweede plaats vindt hij hier

uitstekende gelegenheid om te studeeren. De boekerij van het klooster is bijzonder rijk voorzien en hij heeft er vrijen toegang. Van deze gelegenheid maakt hij een zeer ruim gebruik, zooals zich laat denken. Wel zijn er ook onaangename zijden aan dit verblijf in het Sint Benignus-klooster. Zijn volledige vrijheid kan hem natuurlijk tot geen enkelen prijs worden toegestaan en bovendien moet hij telkens met de overige monniken gesprekken voeren, waarin zij hem door hun scherpzinnige redeneeringen aan het wankelen trachten te brengen in zijn geloof. Maar geen nood! Curione is wèl onderwezen in de Schriften en voor zijn wapen: „Er staat geschreven,” moeten ze wijken. Zelfs weet hij ze vaak door zijn tegenvragen zoodanig in de engte te drijven, dat ze hem niet meer antwoorden kunnen. Dit heeft een voordeel: voortaan laten ze hem wat meer met rust; met hem is tóch niet te redeneeren. En zoo geniet hij hier in dit klooster een betrekkelijk rustigen en aangenamen tijd. Elk uur, dat niet op andere wijze moet worden doorgebracht, wijdt hij aan studie, aan 't onderzoek en de bepeinzing van Gods Woord.

Aan het klooster is ook een kerk verbonden. Door een lange gang kan men uit het klooster die kerk bereiken. Onder geleide van enkele monniken moet hij ook af en toe deze plaats bezoeken. 't Is een kerk zooals er vele waren, rijk versierd met schilderijen en beelden. Toch is er iets, dat bijzonder zijn aandacht trekt. 't Is een kastje, dat aan den wand is bevestigd en waarvoor de onkundige monniken vurige vereering koesteren. Geen wonder, 't is een relikwieën-kastje.

Hierin worden, zoo beweren de monniken tenminste, de beenderen bewaard van twee heiligen: den heiligen Tiburus, een martelaar, en van Agapetus.

Dit is Curione een doorn in het oog. Hij weigert stand-

vastig aan deze relikwieën-kast de minste of geringste vereering.

De monniken begrijpen dezen afkeer niet. 't Is toch het gebeente van heilige mannen! Zeker, zegt Curione, stel eens, dat het werkelijk hun beenderen zijn, wat volstrekt niet zeker is, mag men ze dan nóg aanbidden? Komt deze eer dan niet alleen den Heere God toe?

De monniken van Sint Benignus zijn echter moeilijk te overtuigen. Toch geeft hij den moed niet verloren.

Hij weet, dat dit kastje met de zoogenaamde relikwieën op sommige tijden met veel ophef aan het volk wordt vertoond, dat er dan voor knielt en het aanbidt. Hij peinst en zint op een middel, om dat volk den blinddoek van voor de oogen te rukken. Weldra meent hij dat middel te hebben gevonden.

Terwijl hij op zekeren dag weer aan het snuffelen is in de Bibliotheek van het klooster, wordt eensklaps zijn aandacht ongemeen geboeid.

Wat hij zeker nooit had gedacht, hier te zullen aantreffen, vindt hij er juist: een Bijbel! Niemand had er ooit acht op geslagen. De monniken van Sint Benignus muntten niet uit door bijzonderen zin in studie en onderzoek.

Terwijl hij het geheel gave exemplaar der Heilige Schrift openslaat en onwillekeurig vergelijkt met het oude boek zijns vaders, schiet eensklaps een gedachte door zijn hoofd, even stout als avontuurlijk.

Welke?

Luister slechts.

Broeder Lorenzo, een der kloosterlingen, is belast met de zorg voor de relikwieën-kast. De sleutel er van wordt zorgvuldig door hem bewaard. Het gelukt Curione de plaats te ontdekken, waar de sleutel hangt.

Op een goeden dag zijn de monniken allen op een andere plaats bezig en Curione bevindt zich geheel alleen in de bibliotheek. Daarop heeft hij al lang gewacht. En deze schoone gelegenheid, om zijn plan tot een begin van uitvoering te brengen, wil hij niet laten voorbijgaan.

Hij haalt den gevonden Bijbel tevoorschijn en steekt dien bij zich.

Vervolgens neemt hij een groot stuk stevig perkament.

Met flinke letters, zóó, dat het reeds op een afstand kan worden gelezen, teekent hij op dat perkament 't volgende opschrift:

**Dit is de Arke des Ver=
bonds, die de ware
Orakelen en de
echte relikwieën
der Heiligen
bevat!**

Geen van de monniken vermoedt, wat voor aanslag thans gesmeed wordt op hun dierbare relikwiekast.

En dat van uit het klooster zèlf!

Maar Curiones plan is nog niet geheel gelukt.

Hij wacht, tot alle kloosterbroeders zich naar de kerk hebben begeven. Nu spoedt hij zich naar de plaats, waar hij weet, dat broeder Lorenzo den sleutel der relikwieënkast bewaart. Dáár is het hem om te doen. Weldra heeft hij hem. Nu begeeft hij zich, alsof er niets is gebeurd, naar zijn eigen cel.

De avondgodsdienst is ten einde.

Nu volgt een gemeenschappelijke maaltijd en daarna begeeft ieder zich ter ruste.

Allen slapen.

Allen?

Neen, twee menschen niet.

De eerste is de kloosterwachter, die gedurende den nacht moet waken, en beurtelings de verschillende lange, sombere gangen van het klooster doorloopt.

En de andere is Curione.

Hij luistert aan zijn celdeur.

Daar stapt de wachter hem voorbij, en begeeft zich naar een ander uiteinde van het uitgestrekt gebouw.

Nu is het Curiones tijd.

Haastig opent hij de deur. Behoedzaam sluipt hij, zonder het minste geluid te veroorzaken door de gang naar de kerk.

Wat draagt hij toch bij zich? Ge zult het dadelijk bemerken.

In de kerk gekomen, wendt hij zich naar het altaar. Slechts een tweetal dunne waskaarsen branden en verspreiden een zeer flauw en weifelend licht.

Genoeg voor hém.

Met behulp van broeder Lorenzo's sleutel opent hij de relikwieënkast. Zonder den minsten eerbied neemt hij er de dorre beenderen uit, die heeten overblijfselen te zijn der twee martelaren.

Maar daarmee is zijn werk nog niet afgelopen.

Nu komt het eigenlijk.

In de thans ledige kast plaats hij den Bijbel.

En het stuk perkament, waarop hij het ons bekende opschrift plaatste, hecht hij vast, onder den met groote letters gedrukten titel: *BIBLIA*.

Zoodra nu de kast te eeniger tijd zal worden geopend, zal ieder het opschrift wel *moeten* lezen.

Een poos blijft Curione als in verrukking staan.

Welk een moed, niet waar? Want hij begrijpt, dat men

spoedig zal ontdekken, wie de dader van dit stuk is. En dan? Zal hem dan wegens heiligschennis het doodvonnis niet treffen? En toch deinst hij niet terug. Kan hij niet prediken, naar den lust zijns harten, tot het volk; dan zal hij op déze wijze getuigen en onderwijzen!

Nu zoekt hij de beenderen bijeen.

De kast sluit hij weer af.

Even stil als hij is gekomen, verdwijnt hij weer. Niemand heeft hem opgemerkt, noch zijn daad. Ongezien bereikt hij zijn cel. En de schat van het klooster, het gebeente der beide Sinten, verstoopt hij in een donkeren hoek!

HOOFDSTUK XI.

In Venetië.

Het wordt tijd, dat we onzen vriend Antonio en diens vrouw Aspasia eens gaan opzoeken. Het was hun gelukt, nadat ze vele gevaren gelukkig waren ontkomen, de stad te bereiken, die Curione hun had aangewezen.

Venetië was toen een zeer beroemde en machtige koopstad. En hier leefde wie de leer der Hervorming beleed, betrekkelijk rustig en stil. Wel was ook hier waakzaamheid geboden, maar toch liep men niet zooveel gevaar als in Turijn en in andere steden. Van de inquisitie was in dezen tijd in Venetië nog geen sprake.

Bovendien heerschte er vrijheid van drukpers. Menigten van drukkerijen trof men er aan.

In deze stad, de koningin der Adriatische Zee bijgenaamd, treffen we Antonio en Aspasia nu aan. Den brief,

dien ze van Curione hebben meegekregen, hebben ze dadelijk bezorgd; en zooals Curione wel had vermoed, ze werden liefderijk ontvangen. De edele Lucio Rosselli neemt hen onder zijn bescherming.

Wat moet Antonio echter aanvangen?

Een eigenlijk handwerk heeft hij nooit geleerd. Echter hij is iemand, die weet aan te pakken, en zoo bekomt hij, door tusschenkomst van zijn beschermer, een plaats op een der vele drukkerijen. Natuurlijk is er heel wat voor hem te leeren; maar hij is van goeden wil en het gelukt hem werkelijk in betrekkelijk korten tijd tamelijk bedreven te worden in zijn nieuw ambacht.

Hoe verheugt hij zich thans hier te zijn.

Niet alleen, dat hij voor broodsgebrek bewaard blijft en instaat is, in zijn behoeften te voorzien; bovendien kunnen hij en Aspasia de geheime bijeenkomsten bezoeken, die de kleine gemeente Hervormden hier geregeld houdt.

Op een zekeren avond waren Rosselli en Brucioli, (de drukker, bij wien Antonio in dienst was) in een druk gesprek gewikkeld.

Het waren onrustige tijden. De berichten, die de vrienden uit Duitschland hadden gekregen, bevreesdden hun zeer. Er werd verteld dat Melanchton, de vriend van Luther, begonnen was toe te geven aan de eischen van den Paus. Zou het waar zijn? Een ernstig gesprek ontspon zich en het einde was, dat er werd besloten aan Melanchton een brief te zenden, om hem in kennis te stellen met de geruchten, die omtrent hem in omloop waren, en hem tevens met grooten aandrang te vermanen, toch te volharden en niet toe te geven. Die brief zou worden gezonden uit naam van alle vrienden der Hervorming in Venetië.

De brief was spoedig gereed.

Hij was gedagteekend op 3 Augustus 1530 en eindigde

(want hij is te lang om hem hier in zijn geheel mee te deelen) met deze veelbeteekende woorden: „Vaarwel en verlaat nimmer de zaak van Christus!”

„Nu is de groote moeilijkheid maar, den brief weg te krijgen.”

„Slechts aan vertrouwde handen kunnen we hem overgeven”

„Had ik maar iemand,” zegt Rosselli, „die hem kon brengen bij een mijner vrienden in Verona, dan zou die wel zorgen, dat hij spoedig Melanchton bereikte.

„Daar schiet mij iets tebinnen,” herneemt Brucioli. „Op mijn drukkerij werkt, zooals ge weet, sinds eenige maanden een man uit Turijn.”

„De gewezen cipier Antonio, meent ge, die van Curione zulk een gunstigen aanbevelingsbrief meebracht?”

„Dezelfde. Welnu, deze man heeft me er al eens over gesproken, dat hij gaarne, ter regeling van zijn zaken, nog eens naar Turijn wou gaan. Hij kon dan zijn weg nemen over Verona, en daar den brief bezorgen. Wat dunkt u daarvan?”

Antonio werd geroepen.

Dadelijk was hij bereid den tocht te ondernemen.

„Maar vreest ge niet voor ontdekking?” brengt Brucioli in 't midden.

„Ik denk wel een middel te hebben gevonden om de waakzaamheid mijner vijanden te verschalken.” Misschien gelukt het me tevens nog iets van den edelen heer Curione te weten te komen.”

„Neem u terdege in acht, vriend, en onderschat de bezwaren niet. Bedenk dat de vijand loert.”

„Dat hoop ik, edele heer! En voor 't overige vertrouw ik op de almachtige hulpe des Heeren.”

„Die vergezelle u. Amen!”

Den volgenden morgen reeds zeer vroeg verlaat een oude, gebogen marskramer met langen grijzen baard, Venetië.

Het houten kastje, 't welk hij op den rug draagt, schijnt waarlijk den ouden stumper zwaar genoeg te vallen.

HOOFDSTUK XII.

De echte relikwieën.

De Septemberzon brandt uit een onbewolkten hemel op de vele voetgangers, die zich uit de omliggende dorpen naar Ivrea begeven.

Zelfs ouden van dagen richten hun schreden naar de stad.

Een schamelgekleede marskramer trotseert moedig de hitte, teneinde straks een goeden afzet te vinden voor den inhoud van zijn mars, die zeker den kooplust der vele landlieden zal opwekken.

Voor hem uit op den stoffigen landweg loopen eenige mannen.

Hij versnelt den pas eenigermate en voegt zich bij hen.

Na hen gegroet te hebben, informeert hij naar de oorzaak der ongewone bedrijvigheid.

Men kijkt hem eenigszins verwonderd aan; maar immers, de oude is een vreemdeling in deze streken; hoe kan hij weten, dat heden een bijzondere plechtigheid staat verricht te worden in de kloosterkerk van Sint-Benignus?

De marskramer spitst de ooren.

„Zal er een plechtige ommegang worden gehouden?”

„Ja, en tegelijk zullen de gewijde relikwieën worden vertoond. Denk eens aan, het gebeente van Sint Tyburus....”

„Van Sint Tyburus?” valt, schijnbaar ten hoogste verbaasd, hun metgezel in.

„En van Sint Agapetus bovendien. Ik merk wel, dat ge hier niet bekend zijt, anders zoudt ge wel weten, dat het gebeente dezer heilige martelaren in de kloosterkerk bewaard wordt,” en de spreker ziet met een zweem van minachting op den marskramer neer.

Ondertusschen heeft het gezelschap de stad bereikt. De kloosterklok roept de vromen tot vereering der heilige overblijfselen op en welk goed Katholiek wil op dezen dag achterblijven? Hoe zal een gebed om de voorbede dezer heiligen, als hun gebeente straks wordt vertoond, vruchteloos kunnen zijn? Voorwaar, niemand verzuimt zoo kostelijke gelegenheid.

Een dichte menigte verdringt zich in de rijk-versierde kerk.

Ook de marskramer bevindt er zich.

Zijn mars heeft hij in een naburige herberg achtergelaten.

Druk offert de bijgeloovige menigte in de offerblokken haar koperen, haar zilveren munt.

De dienst neemt een aanvang en begint met een plechtige mis, waarbij priesters en koorknappen zingen. Eerst verneemt men het „Kyrie eleison” (Heere, ontferm u onzer!) waarlijk een passend begin. Maar als straks bij het derde deel der mis het „Credo in unum Deum” (Ik geloof in éenen God), of even later het „Sanctus Dominus Deus” (Heilig is de Heere God), van de priesterlijke lippen klinkt en dit alles slechts een inleiding is op een waarlijk afgodische aanbidding van enkele beenderen, spot dit dan niet tegen het geloof in den éenen God, in de heiligheid des Heeren?

Als de mis is bediend, beklimt een monnik het preek-

gestoelte en houdt in de landstaal een toespraak tot het volk. ¹⁾

In vurige bewoordingen houdt hij de schare voor, hoe groote voorrechten haar beschoren zijn, daar straks het gebeente der heilige martelaren Sint Tyburus en Sint Agapetus haar zal vertoond worden. Een aflaat van verscheidene dagen wordt toegezegd aan ieder, die dezen dienst bijwoont. Zich opwindend, kan de redenaar niet nalaten, uit te varen tegen de leeringen van Luther en Zwingli en zijn hoorders daartegen ten ernstigste te waarschuwen; hen tevens vermanende tot oprechte vereering en vrome aanbidding der heilige relikwieën.

Nadat de rede geëindigd is en de monnik den kansel heeft verlaten, begeven eenige kloosterbroeders zich naar het altaar, waarop zich het relikwieënkastje bevindt.

Met den diepsten eerbied wordt het van zijn plaats genomen en op een soort draagbaar voetstuk gezet.

De gansche schare knielt in vervoering neder. Thans overhandigt Fra Lorenzo aan een der monniken den gouden sleutel, waarmede deze onder de grootste stilte de relikwieënkast opent.

Maar nauwelijks heeft hij dit gedaan of een doodelijk wit bedekt zijn gelaat. Ontsteld staart hij het geopende voorwerp aan, waar inplaats van het heilig gebeente een oud boek ligt, dat op den rug duidelijk het woord: „Biblia” draagt.

Een oogenblik heerscht een angstig zwijgen. Verplet staren de monniken naar de plaats, waar eertijds de roem

¹⁾ Dat was nog niet zoo lang en gansch niet algemeen gebruik. Vroeger werden de leerredenen alleen in 't Latijn gehouden, en soms in de landstaal verklaard. Omstreeks 1550 hield echter Claris, bisschop van Toligno, voor „een groote vergadering van mannen en vrouwen” nog een predikatie in 't Latijn.

van hun klooster, de rijke bron hunner inkomsten lag.

Hun ontroering en verbolgenheid is grenzenloos.

Het volk bemerkt, dat er iets bijzonders gaande is en dringt naar voren.

Een oude marskramer bevindt zich opeens in de voorste rijen; straks achter een der zware kolommen van het gebouw verscholen, treedt hij met vele anderen stoutmoedig naar voren.

Alle eerbied schijnt zoek.

Men roept, men vraagt.

De vorsten deelen aan de achtersten mee, wat ze zien.

„Een bijbel in de relikwieënkast,” roept men.

„En wat staat er boven?”

„Men heeft het groote papier opgemerkt, door Curione er aan gehecht.

**Dit is de Arke des Ver-
bonds, die de ware
Orakelen en de
echte relikwieën
der Heiligen
bevat!**

klinkt plotseling een klare stem boven het rumoer uit. De marskramer heeft overluid gelezen, wat opschrift zich op den bijbel bevindt.

De opgewondenheid neemt toe.

De schare dringt hoe langer hoe meer naar voren. De woorden, straks overluid uitgesproken, gaan van mond tot mond.

De monniken komen tot bezinning.

Snel wordt het kastje gesloten en de inhoud aan de nieuwsgierige blikken der menigte onttrokken.

„Dat is Curione's werk,” sist het van Lorenzo's toorn-trillende lippen.

De marskramer, nog steeds dicht in de nabijheid, heeft het vernomen. Hij werpt een zonderlingen blik op den woedenden monnik en is in een oogwenk uit het gewoel verdwenen.

Spoedig heeft hij den uitgang bereikt en begeeft zich naar de herberg, waar hij zich de mars aangespt.

Straks bevindt hij zich weer tusschen de menigte, die teleurgesteld, verrast, de kerk heeft verlaten.

Allerlei uitroepen van toorn verneemt hij.

Het wordt hem duidelijk, hoe de monniken het volk tegen de ketters opgezet en hen van kerkroof beschuldigd hebben.

Zijn hart beeft bij de gedachte, welk lot Curione wacht.

En zijn schrander brein peinst op middelen om den geliefden vriend te redden.

HOOFDSTUK XIII.

In vrijheid.

Dreigend pakken de wolken zich boven Curione's hoofd samen. Ofschoon zijn kloosterlingen hem nog niet openlijk durven beschuldigen, gevoelt hij, dat de ware toedracht der zaak niet lang verborgen zal kunnen blijven en dat een even meer dan oppervlakkig onderzoek hem als den schuldige zal aanwijzen.

Wat te doen?

Is hij bereid de gevolgen van zijn daad te dragen?

Ontbreekt het hem aan moed om te lijden voor wat hij zoo ijverig volvoerde?

Ganschelijk niet.

Deze man, die zelfs van uit de kloosterstilte, waartoe men hem heeft gedoemd, gansch Ivrea en zelfs zijn omstreken in beroering brengt, die predikt en getuigt op de doeltreffendste en welsprekendste wijze ten tijde dat men meent voor goed hem het zwijgen te hebben opgelegd, hij deinst ook niet terug voor de gevolgen van zijn bedrijf.

Maar tegelijkertijd prikkelt hem het gevaar, waarin hij verkeert, tot grooter waakzaamheid.

Hij heeft het geweten, dat zijn daad hem in groot perikel brengen moest, toen hij het levend Woord stelde op de plaats van het doode gebeente; hij heeft de ont-knooping zien naderen; en toch, heeft hij die daad volbracht. 't Gaat hem als den onverschrokken krijger, die den kruitdamp ruikt!

Moet hij lijden, sterven zelfs, hij is bereid. Hij weet in wien hij gelooft.

Maar kan hij ontkomen, wil God hem nog redden van den dood, dan zal hij met evenveel moed, met niet minder beslistheid den kamp opnieuw aanvaarden.

Onheilspellend zijn de blikken, die de monniken hem toewerpen. Ze herinneren zich zijn afzondering, zijn speuren in de bibliotheek; de gesprekken, die hij met verscheidenen hunner heeft gevoerd; zijn rustelooze pogingen om hen tot zijn gevoelen over te halen.

Straks worden allen samengeroepen tot nader onderzoek.

Curione behoeft niet op te komen; *nu* althans nog niet. Hij bezit een tamelijk groote vrijheid van beweging; maar straks, dit gevoelt hij, zal hij als beschuldigde gedaagd worden.

De oogenblikken zijn kostbaar.

Zijn besluit is genomen.

Hij zal vluchten.

Maar hoe?

Snel slaat hij zich een monnikspij om.

De groote tuin, die het klooster aan de achterzijde begrenst, heeft een uitgang in een lage, kleine poort. Hierop is Curione's hoop gevestigd.

Wat hij niet heeft durven hopen, is nochtans het geval. Schoon stevig gegrendeld en gesloten, valt het den vluchting niet moeilijk te ontkomen. Die de deur het laatst sloot, vergat den sleutel uit het slot te nemen. Dit is nu Curione's werk. Buiten gekomen sluit hij de poort zorgvuldig af en steekt den sleutel bij zich.

De gewaande monnik toeft niet lang op deze plaats.

Dank zij zijn vermomming gelukt het hem ongehinderd de stad te verlaten.

De avond valt reeds, als Curione zich op een eenzamen landweg bevindt.

In den avondschemer ontdekt hij voor zich uit een ouden marskramer.

Deze, ofschoon zijn witte baard en zilveren haren op hoogen ouderdom wijzen, schijnt echter een uitmuntend gehoor te bezitten; althans hij vertraagt zijn gang, zoodra hij achter zich voetstappen verneemt en werpt snel een onderzoekenden blik in de richting van het geluid.

De monnikspij schijnt hem niet bijzonder veel vertrouwen in te boezemen; onder den schijn, dat de mars hem te zwaar begint te vallen, gespt hij dezen los en zet zich ter zijde van den weg neer.

Curione, van zijn kant, meent een gunstige gelegenheid te hebben, om zonder gevaar te loopen van ontdekking, den eenvoudigen marskramer eenige vragen te doen om-

trent den weg, dien hij zich voorgenomen heeft te volgen.

Bij den oude aangekomen, houdt hij stil. Vriendelijk klinkt zijn avondgroet.

Nauwelijks echter heeft de marskramer den klank van die stem vernomen, of een siddering van blijdschap vaart hem door de leden. Zou hij zich niet vergissen? Hij richt zich zoo hoog mogelijk op, om den geestelijke in 't gelaat te zien.

Een enkele blik volstaat om hem zekerheid te schenken.

„Heer Curione!” ontglipt zijn lippen en een blijde ontroering weerspiegelt zich in zijn oog.

Curione ontstelt. Hij is dus herkend!

Een ruk van des marskramers hand is echter voldoende hem gerust te stellen.

De vermomming valt weg en in plaats van den grijsaard ziet Curione zijn voormaligen cipier, ziet hij Antonio voor zich staan.

Wat blijdschap beiden vervult bij deze ongedachte ontmoeting, laat zich denken.

Nadat zij eenigermate bekomen zijn van hun vreugde en verwondering, deelt Antonio zijn vriend mede, hoe hij reeds den ganschen middag in de buurt van het klooster heeft gezwalkt, in de hoop Curione te zien. Eindelijk had hij het vruchteloze beseft van dit heen en weer dwalen en besloten den nacht buiten de stad te gaan doorbrengen bij den boer, die hem vroeger zulke belangrijke diensten had bewezen; om tevens met dezen te overleggen wat voor heer Curione's bevrijding zou kunnen gedaan worden.

Na kort beraad besluiten Curione en Antonio van vermomming te verwisselen ter meerdere veiligheid. Bij Antonio's vriend, bij wien ze voor dien nacht gastvrijheid genieten, komt deze verwisseling spoedig tot stand. Niemand herkent in den gebogen grijsaard de krachtige,

hooge gestalte van Curione, terwijl het monniksgewaad Antonio een veilige reis waarborgt. Langs verschillende wegen zullen zij trachten Milaan te bereiken; de stad, waar velen van Curione's vrienden wonen en waar hij zich veilig weet tegen de aanslagen zijner vijanden. Dáár gekomen, zullen zij nader kunnen spreken.

Zoo geschiedt.

HOOFDSTUK XIV.

Werken des geloofs.

In Milaan vinden we thans Curione terug. Antonio voegde zich weldra bij hem. Curione vernam de goede tijdingen uit Venetië en ontving de brieven, die Rosselli ook aan hem had meegegeven.

Toch kon Antonio hier niet blijven en spoedig moest hij weer terugkeeren. We hopen hem nog éénmaal te ontmoeten.

Zien we thans eens, hoe het Curione hier in Milaan ging.

Hij genoot hier, dank zij de goedwilligheid der stadsregeering, die gaarne een geleerde als hij was gastvrijheid verleende, volle vrijheid.

Spoedig werd hij benoemd aan de hoogeschool en weldra was zijn naam op aller lippen. Van heinde en ver stroomden de studenten toe, om zijn lessen te volgen.

Doch daar komt iets tusschenbeiden, dat voor eenigen tijd hem aan de hoogeschool en aan zijn studiën onttrekt.

De hongersnood teistert de stad.

Die hongersnood is een gevolg van de schrikkelijke verwoestingen door den oorlog aangericht en waarvan ook Milaan ruimschoots zijn deel heeft gehad.

Hij knielt bij den pestlijder meer, richt hem het hoofd op en biedt hem wat drinken aan. viz. 73

En met den hongersnood doet zijn vreeslijke gezellinne, de pest, haar intrede binnen de muren.

Nu moet ge Curione niet zoeken op de universiteit. Thans kunt ge hem vinden in het werk der christelijke barmhartigheid.

Ziet hem de woningen der armen binnengaan, om hun leed te verzachten. Zijn geld besteedt hij om de uitgehongerden te voeden en tegelijkertijd grijpt hij de gelegenheid met beide handen aan om hun ook te brengen het ware brood des levens. Hij predikt door zijn handel en met zijn woorden.

Maar nog meer doet hij.

Ziet ge daar aan de posten dier huizen dat teeken aangebracht? Dat is het teeken, dat hier de pest heerscht; dat daar pestlijders zijn.

Niemand waagt het, die ellendigen te bezoeken. Hij wel. Onversaagd dringt hij hun woningen binnen. Zijn eigen leven acht hij niet. Hij ondersteunt en bemoedigt de lijdenden en stervenden.

Spoedig spreekt ieder met lof van hem. En als hij 's avonds, na een uiterst vermoeienden dag thuis eenige rust zoekt, komt men hem reeds weer roepen bij nieuwe ongelukkigen.

Rust noch duur heeft hij.

Zoo treedt hij op een zekeren avond in een der achterbuurten een zeer armoedig huis binnen. Ook hier grimt het teeken der pest. Maar het kan hem niet afschrikken. Juist dáár is zijn hulp noodig.

Op wat stroo uitgestrekt ligt een man.

Niemand is bij hem.

Curione maakt licht.

Hij knielt bij den pestlijder neer, richt hem het hoofd op en biedt hem wat drinken aan.

Het gelaat komt hem bekend voor. Toch kan hij zich niet dadelijk herinneren wie de ongelukkige is.

Daar opent deze de oogen, maar nauwelijks heeft hij Curione aangezien, of hij wendt ze van hem af, alsof een schrikkelijk droombeeld hem benauwt. In hevige ontroering tracht hij zijn weldoener van zich af te weren.

Curione is ten zeerste verwonderd.

Maar hoe? Bedriegt hij zich niet? Is die ellendige, met zijn verwrongen gelaat, de man die hem eens verried aan Boniface? Is dat . . . Julio?

Onwillekeurig noemt hij hem bij den naam. Nu krijgt hij zekerheid, dat hij zich niet heeft bedrogen; want op het hooren van zijn naam, bedekt hij het gelaat met beide handen en roept:

„Weg, weg, laat me sterven. Maak mijn dood niet zwaarder!”

Wat was het hem *nu* benauwd! Bij zijn vele zonden stelde zich nu de herinnering aan zijn verraderlijke handelwijze tegenover den man, die nu in zijn uitersten nood hem bijstond, waar ieder hem verliet.

Zijn verraad had hem voordeel gebracht: Antonio's plaats had *hij* ingenomen. Maar voor hoe korten tijd! Zijn voorspoed deed hem al dieper en dieper zinken. Drinken en dobbelen was het één en al. Plichtsverzuim het onvermijdelijk gevolg. Tenslotte had men hem van zijn post ontslagen.

Laaghartig had hij toen vrouw en kinderen verlaten en was hij de stad ontvlucht, waar schande en verachting nu zijn deel was.

In Milaan aangekomen, liep hij de pest in de kaken. Daar ligt hij nu, als door Gods wraak geveld.

Curione buigt zich over hem heen.

„Zijt ge dan bereid te sterven?”

Angstig rollen de oogen hem door het hoofd.

„Weg!” kreunt hij; „weg! Een priester!”

„Een priester kan u niet helpen. Jezus Christus alleen hebt ge noodig. Zijn bloed reinigt van alle zonden. Neem tot Hem de toevlucht. Nog is het tijd!”

Er is in Curiones hart geen wrok tegen zijn vijand. Hij oefent de wraak eens Christens: vurige kolen hoopen op het hoofd van zijn tegenpartijder!

Hij spreekt hem van Gods genade en ontferming. Hij wijst hem op den Verlosser.

Op al zijn woorden volgt geenerlei bescheid. Niets. 't Is Curione alsof hij tot een doove spreekt. Eindelijk moet hij hem verlaten. Hij doet nog zijn best, om iemand uit de buurt te vinden, die bij den ellendige wil waken, maar al zijn pogingen zijn vergeefs!

Nog vele malen zoekt hij Julio op.

Wonder boven wonder herstelt deze. Maar naarmate hij betert, verhardt hij ook zijn hart voor de roepstemmen des Heeren.

Als Curione op zekeren dag weer de woning binnentreedt, vindt hij ze leeg! Van Julio is geen spoor meer te ontdekken. Zal hij hem ooit weerzien?

HOOFDSTUK XV.

Elders is de rust!

Er was voorloopig geen kijk op, dat Curione zijn lessen aan de hoogeschool zou kunnen hervatten. Gelukkig had hij goede en machtige vrienden. De graaf van Mont-

ferrat noodigde hem en zijn vrouw, (want hij was in Milaan gehuwd met Margarita Blanca,) uit, om op zijn landgoederen te vertoeven en zijn gasten te zijn.

Welk een aangename verpoozing in dit veelbewogen leven van onzen held. Eenige jaren mocht hij hier nu in stilte en rust doorbrengen.

Toen meende hij dat het tijd werd, eens naar zijn geboorteplaats Cirié te gaan, om daar bezit te gaan nemen van de voorvaderlijke bezittingen.

Wat viel hem dat tegen.

Zijn eenige zuster was getrouwd met een man, die de heele erfenis alvast zich maar had toegeëigend. Van Curione had men immers toch niets meer gehoord! En daar verneemt hij nu, dat Curione in levenden lijve verschenen is, en het plan heeft om wat hem rechtmatig toekomt, ook op te eischen.

Wat doet zijn zwager?

't Is een man met een zeer laag karakter. Hij kan er niet aan denken, al deze schoone bezittingen zoo maar prijs te geven. Hoe zich nu van Curione te ontslaan?

Hij vindt een uitweg. Maar welk een! Hij dient bij den inquisiteur een aanklacht in tegen Curione: een aanklacht wegens ketterij! Door vrienden gewaarschuwd weet Curione nog juist bijtijds te vluchten en het dreigend gevaar te ontkomen. Opnieuw moet hij zijn zwerftocht aanvangen.... „Wij hebben hier geen blijvende stad!” Dat ondervond Curione telkens weer. Maar ook in dezen nood werd hij door zijn God niet verlaten. Op een afgelegen dorpje vestigt hij zich en tracht in zijn onderhoud te voorzien door het geven van lessen aan de kinderen der edellieden uit den omtrek. Spoedig heeft hij ook hier zich vele vrienden verworven.

Welk een voorrecht voor hem en zijn vrouw en zijn

twee lieve kinderen, Violanthis en Horatius, dat zij hier eenigen tijd in rust en vrede mogen doorbrengen.

Maar

De ruste zou niet van langen duur zijn.

In de naastbijzijnde stad predikt sinds eenige weken een Dominicaner monnik. Hij zet de menschen op tegen Luther en de hervorming, waarvan hij allerlei kwaad en leugens vertelt. Zelfs ontziet hij zich niet uit een boek, door Luther geschreven, verscheidene zinnen aan te halen, maar zóó, dat hij geheel iets anders leest dan Luther werkelijk heeft geschreven. Zoo vervalscht hij de waarheid en valt het hem met zijn leugens gemakkelijk, de domme en onkundige menschen in den waan te brengen, dat Luther werkelijk een sluw en gevaarlijk mensch is.

Curione hoort er ook van spreken. Hij kent de manier, waarop de monniken meenen de Hervorming te moeten bestrijden, zeer goed, dank zij zijn langdurig verblijf in het klooster van Sint Benignus.

Al spoedig bemerkt hij, uit wat men hem er van meedeelt, dat de Dominicaner monnik opzettelijk Luthers geschriften vervalscht.

Spoedig is zijn besluit genomen. Hij is vurig van geest en onverschrokken. Als de waarheid hem roept tot getuigen, ontziet hij niets. Zijn eigen veiligheid, zijn leven stelt hij dusdoende in de waag. Maar niets kan hem weerhouden.

Het boek, waaruit de listige monnik zoogenaamd stukken van Luther voorleest, namelijk de verklaring op den brief aan de Galaten, steekt hij bij zich.

Zijn vrienden vergezellen hem en weldra hebben ze de kerk bereikt, waar de monnik zijn wijsheid opdischt.

Er is volks genoeg, want de monnik is een welsprekend redenaar; jammer, dat hij dit schoone talent, hem door God toebetrouwd, zoo schandelijk misbruikt.

Curione en zijn vrienden dringen door het volk heen en verzekeren zich een plaatsje dicht in de nabijheid van den prediker.

De monnik vangt aan.

Weldra is hij op zijn dreef. Schimpscheuten en verdachtmakingen geen gebrek. Hij weet uitstekend de menschen op te zweepen tegen de Hervorming en de Hervormers.

„Luther,” zoo roept hij uit, „Luther beschimpt ons geloof. Luther steekt den Heiligen Vader naar de kroon. Luther loochent de godheid van Christus. Luther verwerpt onze Heilige Maagd. En zelf is hij iemand, die een slecht, schandelijk leven leidt!”

Curione ziet het den menschen aan, dat ze boos worden. De woorden van den monnik treffen doel.

Daar gaat de prediker voort:

„Indien ge aan mijn woord niet genoeg hebt, luistert dan. Ik zal u iets voorlezen. Waaruit? Uit een boek, door den gevloekten Luther zelf geschreven. Nu zult gij zijn godslasteringen hooren. En het zal zijn, alsof hij zelf tot u zal spreken. Hij zal als het ware met eigen mond tot u spreken. Luistert dan. Luistert!”

De aandacht der schare is op 't hoogst gespannen. Nu zal het komen.

De monnik neemt nu een blad papier en leest daarvan eenige zinnen voor. Natuurlijk op *zijn* manier. Verdraaid en vervalscht. Hij laat Luther dingen zeggen, die deze nooit geschreven heeft. Lasterlijke taal, schandelijke woorden.

Het volk hoort en gelooft het.

Ja, de monnik heeft waarlijk gelijk. Een booswicht is Luther, meer dan iemand. En zoo bereikt de lasteraar zijn doel.

Curione heeft met klimmende verontwaardiging toegeluisterd.

Woord voor woord is hij instaat den monnik zijn leugens aan te toonen. Hij kan niet zwijgen. Hier dient gesproken, ter wille van Luther, voorzeker; ter wille van de zaak der Hervorming, die hier afschuwelijk wordt beklad; ter wille van de eere Gods!

Als de monnik eindelijk uitgesproken is, vraagt Curione aan een aanwezigen prelaat verlof, eenige woorden te mogen spreken. Dit wordt hem verleend.

Groote opschudding ontstaat nu. Ieder is nieuwsgierig, en dringt zoo dicht mogelijk naar den vrager. Weldra is het doodstil in de kerk. Ieder oog is gericht op de hooge, edele gestalte van Curione.

Deze, hoewel ten hoogste verontwaardigd, bewaart zijn kalmte. Rustig, alsof het hem slechts om nadere bevestiging en onderrichting van het gehoorde te doen is, wendt hij zich tot den spreker.

„Eerwaarde vader,” zoo klinkt het, „gij hebt grove en zware beschuldigingen ingebracht tegen Maarten Luther; mag ik ook van u weten, welk boek de uitspraken bevat, die gij van hem hebt aangehaald?”

De honderden oogen wenden zich nu weder naar den monnik, die zichtbaar in verlegenheid geraakt. In spanning wacht de schare het antwoord.

„Ik kan op dit oogenblik niet aan uw verzoek voldoen,” luidt eindelijk het antwoord. „Ik herinner mij op dit pas niet, waar ik ze heb gelezen. Maar wanneer ge mij naar Turijn wilt vergezellen, zal ik u het boek toonen.”

De pater meent zich van den lastigen vrager te hebben afgemaakt.

Hij heeft echter verkeerd gerekend.

„Uitvluchten,” klinkt het hem scherp tegen. „Uitvluchten en voorwendsels!”

En als de dappere redenaar van zoeven blijft zwijgen,

vervolgt Curione, met fonkelend oog en trillende stem: „Gij hebt gelogen. Dr. Maarten Luther heeft juist het tegengestelde betoogd van wat gij hem in den mond hebt gelegd.”

Er gaat een gemompel door de rijen.

„Ik zal u,” herneemt de moedige kampioen der waarheid, „het boek toonen en de bladzij aanwijzen, en wel oogenblikkelijk.”

En uit zijn mantel zijn exemplaar van Luthers Commentaar op de Galaten tevoorschijn halende, leest hij de gewraakte uitdrukkingen voor. En hiermee niet tevreden, neemt hij de gelegenheid te baat om de verzamelde menigte gansche stukken uit dit boek voor te dragen. Zonneklaar blijkt nu de holheid van des monniks beweringen, de valscheid der aantijgingen tegen den Hervormer; het wordt openbaar, hoe hij van de onkunde des volks partij heeft getrokken, om het wat op den mouw te spelden.

Straks eindigt Curione zijn welsprekend pleidooi.

En hij heeft het glansrijk gewonnen.

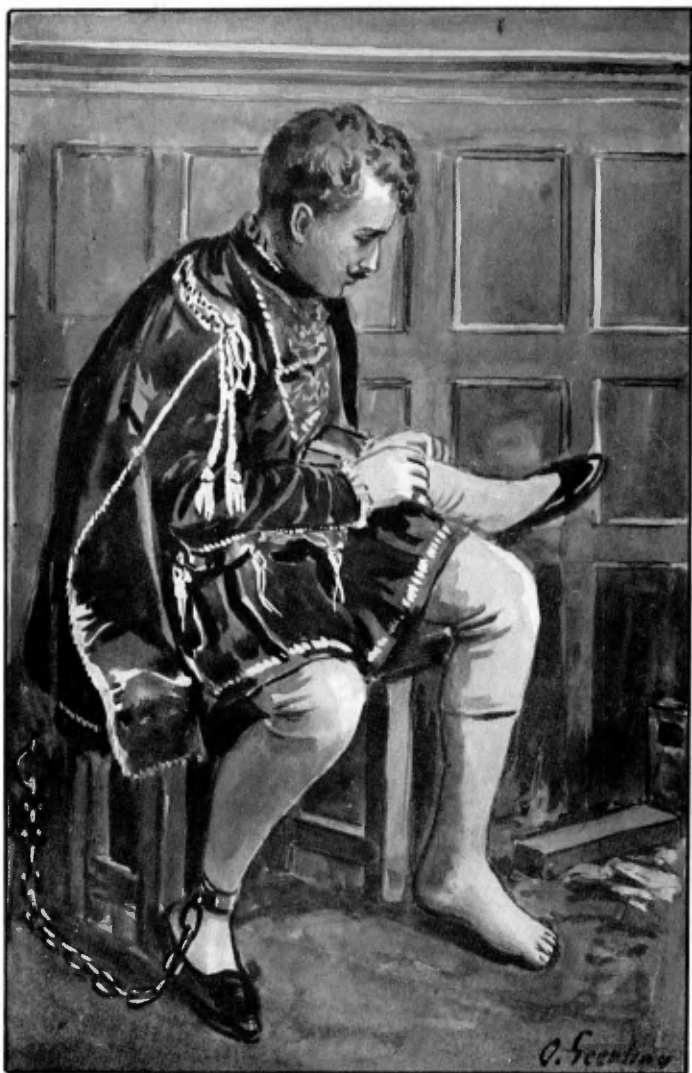
Zie het maar aan de houding van de bedrogen schare; lees het in de oogen, die zich vol minachting en verontwaardiging naar den monnik richten.

Een schamper lachen klinkt hier; een hoonend geroep dáár; een ruw scheldwoord ginds.

Bij sommigen raakt het Italiaansche bloed aan het gisten en bruisen. Enkelen grijpen den pater aan en terwijl allerlei minder aangename woorden hem worden toegebeten, doet menige duw en stoot hem gevoelen, hoezeer het volk zijn onwaardig bedrijf verafschuwt.

Het kost de meer kalme naturen heel wat moeite, den in 't nauw gebrachten monnik uit de handen der opgewonden schare te bevrijden en hem huiswaarts te leiden.

Intusschen is, door gediensstige handlangers, den inquisi-

... opdat straks het geheel zal kunnen doorgaan voor een been, voor
het zijne! blz. 86

teur der stad de boodschap gebracht, dat een monnik is aangerand, wat meer beteekent, dat een oproer is uitgebroken tegen het pauselijk gezag.

De inquisiteur talmt niet; verliest geen oogenblik. Spoedig is hij met zijn manschappen op weg, en eer Curione er op verdacht is, voelt hij zich aangegrepen, geboeid en meegesleurd.

Omgeven door een talrijke bende gewapenden, voert men hem naar Turijn, waar de kerkerdeur zich weldra achter hem sluit.

HOOFDSTUK XVI.

Den dood nabij.

Droevige dagen waren het, die nu volgden.

Droevig voor Curione zelf, die opnieuw in de macht zijner vervolgers, niet anders dan den dood tegemoet zag. Want hoewel hij veel machtige vrienden en beschermers had, thans was tot zijn ondergang besloten en eer zou de inquisiteur hemel en aarde in beweging brengen, dan zijn prooi weder uit *zijn* handen te laten ontsnappen.

Droevig niet minder voor zijn vrouw en zijn twee jeugdige kinderen Violanthis en Horatius. Wat lot scheen Margarita anders beschoren dan op zoo jeugdigen leeftijd het weduwenkleed te moeten dragen? In het huis harer ouders vond zij een schuilplaats in dezen treurigen tijd; maar haar eigen veiligheid deed haar des te meer bezorgd zijn voor die haars mans.

En waarlijk, het zag er thans donker genoeg voor dezen uit. Het bericht van zijn gevangenneming was spoedig

allerwege bekend geworden en riep overal de oude vijanden wakker.

Nadat hij eenigen tijd in gevangenschap had doorgebracht, werd hij voor den administrateur van het bisdom van Turijn gebracht. Deze hooge geestelijke zou hem ondervragen.

Het bleek Curione al dadelijk, dat de ondervrager reeds van alles op de hoogte was. Hem werd ten laste gelegd, dat hij oproer had gepredikt tegen het pauselijk gezag, ter oorzaak waarvan hij dan ook gegrepen was.

Hierover viel het Curione gemakkelijk zich te verantwoorden; hij had immers niet anders gedaan, dan de klaarblijkelijk valsche aanhalingen van den monnik te weerleggen, hij was genoodzaakt geweest tot verweer.

Men bracht voorts in herinnering zijn voorgenomen reis naar Duitschland met zijn vrienden; zijn redeneeringen, toen reeds gevoerd op onderscheidene plaatsen, uitlatingen, die hem immers Bonifacio in handen hadden doen vallen.

Bovendien werd hij gewezen op zijn daad in het klooster van Sint Benignus; de verwisseling der relikwieën met de Heilige Schrift. Want hoewel men geen volstrekte zekerheid had omtrent dit punt, had toch Curiones vlucht de zeer sterke vermoedens tegen hem gerezen niet weersproken.

En bij dit alles kwam nog een beschuldiging tegen hem ingebracht door zijn naaste verwanten en nu weder vernieuwd; een formeele aanklacht wegens ketterij.

Zijn hebzuchtige zwager tracht op allerlei wijze de aanklacht te verzwaren, ten einde Curiones veroordeeling te verkrijgen; zóo immers kan hij zich in het onbetwiste bezit van diens eigendommen stellen.

Van alle kanten pakken zich dus de wolken boven het hoofd van den trouwen Godsgezant samen.

Slechts één middel kan hem redden; maar dat eene

middel is dan ook onfeilbaar en zal hem niet alleen onthefpen van alle straf, maar zal hem de gunst des pausen zelfs doen verdienen.

En tóch, Curione weigert dat middel aan te grijpen; want dat is het middel der verloochening; der afzwering van zijn geloof.

Men wijst hem op het treurig vooruitzicht van zijn vrouw en kinderen, wanneer hij bij zijn gevoelens volhardt; maar hoezeer zijn hart van weedom krimpt bij het vooruitzien van het droeve lot, dat zijn dierbaren treffen zal, hij kan zijn Meester niet ontrouw worden.

Ten slotte dreigt men hem met den brandstapel. Tevergeefs, God is de rotssteen zijns harten!

Curiones vrienden, (hij heeft er vele en machtige en niet uitsluitend onder zijn geloofsgenooten), spannen al hun krachten in, ten einde hem te redden. Maar zijn hardnekkigheid heeft den rechter verbitterd.

Reeds maanden is Curione thans gevangen. Nog altijd is in zijn zaak geen beslissing genomen. De bisschop van Turijn besluit een einde te maken aan den slependen gang van het proces. Hij zal zich persoonlijk naar Rome begeven en den Paus zelven Curiones veroordeeling vragen.

Bisschop David, de plaatsvervanger van den bisschop van Turijn, wordt de zorg over Curione bevolen, en de bisschop van Turijn vertrekt naar Rome.

David is er niet gerust op, dat Curione geen poging zal wagen te ontsnappen. Daarenboven weet hij, dat de vrienden van den gevangene, nu ze zien hoe gevaarlijk de positie van dezen wordt, alles in het werk zullen stellen om hem, desnoods met geweld of list, uit den kerker te verlossen.

Daarom bedenkt hij een plan, dat Curione buiten staat

zal stellen te ontvluchten en zijn vrienden hem te hulp te komen.

In den nacht wordt Curione eensklaps gewekt.

Een cipier met eenige helpers grijpen hem en voeren hem langs donkere wegen, wel zorg dragende, dat hij niet weet werwaarts de weg leidt.

Eindelijk houden ze stil voor een oud gebouw, een voormalig kasteel, dat thans als gevangenis dienst zal moeten doen.

Curione wordt gedwongen op een lage houten bank plaats te nemen. Ruwe ijzeren boeien worden hem zonder mededoogen om de voeten geklemd; terwijl de ketenen bovendien aan den muur worden vastgeklonken.

Daarna laat men hem aan zijn lot over.

Binnen het gebouw, voor den uitgang, houden twee zwaargewapenden de wacht.

Ontkomen is derhalve onmogelijk.

David is gerust. Thans behoeft hij niet te vreezen, dat in des bisschops afwezigheid de gevangene ontsnappen zal.

Al spoedig gevoelt Curione een schrijnende pijn in de voeten. De ruwe wachters hebben de boeien zoo aangedraaid, dat de voeten beginnen te zwelien en de pijn welhaast ondraaglijk wordt.

Aan slapen valt niet te denken.

Het wordt dag, en, ondanks zijn felle pijnen, ziet Curione verwonderd en nieuwsgierig om zich heen. De zaal, waarin hij zich bevindt, is van stevige, dikke muren voorzien. Geen enkel venster geeft uitzicht naar buiten. Het verblijf draagt duidelijke sporen van verwaarloozing. In zijn nabijheid bevindt zich nog een tweede ruw afgewerkt houten bankje. In een hoek wat rommel: lompen, papieren enz.

En toch komt dit vreemde verblijf hem bekend voor.

Curione heeft, wat men noemt, een plaatsgeheugen. Wanneer hij slechts enkele malen een huis heeft bezocht, herinnert hij zich later gemakkelijk de gansche inrichting.

Hoe meer hij zijn nieuwe gevangenis in oogenschouw neemt, des te zekerder wordt het hem, dat hij hier meer geweest is. Hij zet zich, om na te denken, waarvoor hij ruimschoots gelegenheid heeft. Weldra is alles hem volkomen helder. Hij zou instaat geweest zijn een tekening te maken van de inrichting van het kasteel, waarin hij zich nu bevindt. Hoevele malen is hij hier vroeger niet geweest, als gast bij een zijner vrienden.

Maar ach! wat baat hem deze wetenschap! Aan Ioskomen, aan ontsnappen is immers geen denken. De stekende pijnen herinneren hem maar al te zeer aan de volstreckte onmogelijkheid van ontkoming!

De cipier komt en brengt water en brood.

Curione klaagt er over, dat men hem noodeloos zulke kwellingen aandoet. Hij haalt den gevangenebewaarder er toe over, slechts één been te ketenen en het andere vrij te laten, totdat het genezen zal zijn, waarna dit laatste weer aan de beurt zal wezen. Een paar geldstukken maken het den cipier gemakkelijk dit billijk verzoek te voldoen.

Zoo gaan enkele dagen voorbij. Tegen dat de pijnen het hevigst worden krijgt hij eenige verademing, als het andere, eenigszins genezen been, gekluisterd wordt.

Niets bezorgt den ongelukkige eenige afleiding. Waar zijn gedachten ook henzwerven, overal stooten zij op moeiten, rampen, gevaren, tegenspoed. De toekomst is bang.

Waar is zijn vrouw? Hoe maken het zijn kinderen? Wat zal hun lot zijn?

Duizenden vragen dringen zich aan hem op, maar op geen enkele kan hij antwoord geven. Toch wordt hij niet moedeloos.

Hij heft het hoofd omhoog en uit zijn ziel rijst het gebed tot den God zijns levens, om ondersteunende genade, om volharding in den kamp, om getrouw te mogen zijn tot den dood, die hem aangrimt.

Eensklaps neemt zijn gelaat een gansch andere uitdrukking aan. Wat denkbeeld verheldert plotseling zijn vooruitzichten?

Hij trekt den schoen en de kous uit van den voet, die nu vrij is, en vult ze met eenige linnen lappen. Handig werkt hij alles in elkaar en de nagemaakte voet is gereed. Het bankje, dat in de nabijheid staat, weet hij te grijpen. Het gelukt hem, er een poot af te breken, die hij in de kous steekt. Deze vult hij verder op met allerlei dingen, die er maar eenige stevigheid aan kunnen geven, opdat straks het geheel zal kunnen doorgaan voor een been, voor het zijne!

Nu verbindt hij dit nagemaakte been zóó aan de knie van het thans niet gekluisterde, dat hij het eenigermate kan bewegen. Als dus straks de gevangenbewaarders komen om de boeien te verwisselen, zullen ze, gelukt de list, hem letterlijk op vrije voeten stellen ¹⁾.

Ternauwernood heeft hij zijn schrander, hoogst avontuurlijk plan volbracht, of de holle gangen van de groote huizinge weerkaatsen de voetstappen der cipiers. 't Wordt reeds schemerachtig in het gevangenvertrek. Curione gevoelt, dat het beslissende oogenblik is genaderd. Hij heeft al zijn zelfbeheersching noodig ten einde zich niet te verraden. Uit zijn hart stijgt het gebed ten hooge om kracht. Snel werpt hij den langen Spaanschen mantel, die hem bedekt, over de knieën.

De deur wordt geopend. De mannen komen binnen.

¹⁾ Historisch.

Eén hunner draagt de kruik met water en het brood. De andere is belast met het boeien en vastkluisteren van den gevangene.

Vertrouwende op de wachten, die des nachts bij de deur der voorpoort zijn geplaatst, en op de ijzeren ketenen, die Curione aan den muur gebonden houden, achten zij het niet noodig hun werk al te zorgvuldig te verrichten. Juan, de hoofdcipier, maakt den geboeiden voet los, en, onder den mantel het andere been grijpende, (maar *het nagemaaakte!*) slaat hij er den ketting om, die hij door middel van een slot stevig bevestigt. Een ruk aan den ketting overtuigt hem, dat de ijzeren ring in den muur geen ontkomen toelaat.

„Gereed?” vraagt zijn makker.

„Ja,” luidt het antwoord; „we gaan!”

Ze verwijderen zich en slaan haastig een kruis; de zoo onmiddellijke nabijheid van den ketter mocht hen schaden! De deur der zaal, die eigenlijk gesloten behoort te worden, trekken ze slechts aan. Aan ontvluchten is immers toch geen denken. En mocht het den gevangene ook al gelukken deze zaal uit te komen, aan de voordeur bevinden zich twee soldaten, welgewapend, die dezen nacht waken zullen.

Curione wacht nog eenige oogenblikken. Daarna maakt hij zijn been los van het door hem vervaardigde valsche, dat thans aan den ketting is bevestigd. Hij staat op. Hij is vrij.

Vrij!

Tenminste, hij kan zich weer bewegen. Maar wat zal hem dit ten slotte nog baten? Hoe uit het kasteel te ontkomen? Hij herinnert zich de geschiedenis van de verlossing van Petrus uit den kerker en hij kan niet nalaten een vergelijking te maken met zijn eigen toestand. God, die tot hertoe hielp, zal hem ook verder nabij zijn.

Vooralsnog is het geraden, zich stil te houden. Eerst

moet de nachtelijke stilte de wachters misleiden en de vlucht beter kans van slagen geven.

Langzaam kruipt de tijd voort.

Eindelijk nadert het middernachtelijk uur. Curione verwijdert zooveel mogelijk alle sporen van zijn list. Daarna begeeft hij zich naar de deur.

Hij vindt ze open.

Daar staat hij in een der gangen van het gebouw. Waarheen?

Zijn geheugen wijst hem den weg.

Stap voor stap gaat het voort met de uiterste omzichtigheid: het minste geluid kan gevaarlijk, kan hem doodelijk zijn.

Donker is het hier; tastbaar donker. En echter, hij aarzelt niet. Geen ervaren kapitein kan zijn schip veiliger tusschen de gevaarlijkste klippen doorloodsen, dan Curione zijn weg vindt in dit uitgestrekt kasteel. Volkomen zeker begeeft hij zich, al tastende langs wanden en pilaren door gangen en zalen. Hij bereikt een breede marmeren trap, die naar de ruime vestibule leidt, waar zich de voordeur bevindt.

Nu is dubbele waakzaamheid noodig.

Daar bij die deur bevinden zich de beide wachters.

Een oogenblik houdt Curione halt.

Zal hij, de vrijheid zóo nabij, ze zich weer zien ontglippen?

't Blijft stil; beangstigend stil. Hij vreest dat het bonzen van zijn hart hoorbaar zal zijn. Geen nood. De wachters slapen!

De gevangene zit immers met ijzeren boeien aan den muur geklonken? En bovendien is immers de deur der zaal, die tot kerker dient, gesloten? Hebben ze niet tot tijdkorting kaart en wijnkroes te hulp geroepen! De afgebrande kaars heeft hun het genot van 't spel ontroofd, ze kon hun dat van den wijn niet ontnemen.

Daar liggen ze, machteloze vijanden! Maar toch, ook in hun roes nog gevaarlijk. Hoe de deur te bereiken,

waarvoor zij zich hebben neergelegd; hoe die te openen, zonder hen te wekken.

Eenige seconden staat Curione besluiteloos. Daar schiet hem te binnen, dat zich ter zijde van de deur, slechts een voet boven den grond, een groot venster bevindt. Zijn plan is gemaakt. De gewonde en gezwollen voeten schuiven langzaam en tastend, of zich geen hindernissen op den vloer voordoen, vooruit. Bijna raakt hij een der dronken wachters aan, die zich op zijn onzacht leger omwendt. Eindelijk heeft hij het raam bereikt; hij opent het, een sprong en hij is in de vrije lucht.

Hij staat op een ruim plein, dat aan alle zijden omgeven is door een tamelijk hoogen muur, een nieuwe maar ook, gelukkig, de laatste hindernis!

Met ongelooflijk veel moeite slaagt hij er in den muur te beklimmen, hij waagt nogmaals een sprong en stort op de harde straat.

Na eenige minuten komt hij wat bij. Hij richt zich op en, al gedooft de pijn het haast niet, hij vlucht, eerst met wankele schreden, als een dronkaard, spoedig met vaster stap.

Turijn, dat hij kent, dóór en dóór, heeft hij spoedig verlaten. Hij richt den weg naar het Milaneesche, waar hij voorloopig in het afgelegen dorpje Salé, een veilige schuilplaats vindt.

Des anderen daags

Ge bevroedt de verwondering, den angst der wachters! Het onderzoek levert niets op. Geen spoor geeft eenige aanwijzing.

Slechts één oplossing is mogelijk; de vermaledijde ketter is *door tooverij* ontkomen!

In Salé dankt Curione met vrouw en kinderen God, die uitkomst gaf.

HOOFDSTUK XVII.

Geen blijvende stad.

We bevinden ons te Pavia.

In een ellendige kroeg in een der achterbuurten zit bij een glas slechten wijn een man met zeer ongunstig uitzicht en vervallen voorkomen. De sporen van een ongebonden leven, van uitspattingen en brasserijen, staan duidelijk op zijn gelaat gedrukt. De blik, meestal naar den grond gericht, wendt zich telkens schuw naar de deur, als deze wordt geopend.

Het is reeds avond en warm in de taveerne. Hier schijnt een verzamelplaats te wezen voor allerlei gespuis, dat het licht schuwet. Althans, hoe later het wordt, hoe meer gasten de herberg vullen. 't Zijn er allen van 'tzelfde slag.

Julio, want hij is de man, van wien we eerst spraken, is dus wel laag gezonken. Zijn zucht naar drank heeft hem hoe langer hoe dieper doen zakken in den poel der ellende: alle eergevoel heeft hij uitgeschud en thans behoort hij tot de gieren der menschelijke samenleving.

Het gaat luidruchtig toe in dit gezelschap. Men drinkt en dobbelt, vloekt en schertst. Plotseling wordt het stil. De deur heeft zich nogmaals geopend en een onbekende is binnengetreden. Een lange ruitermantel moet den beschouwer in den waan brengen, dat de bezoeker tot den krijgsmansstand behoort; maar de scherpe blikken der bandieten hebben al spoedig ontdekt, dat de mantel slechts een vermomming is. Het gelaat, door een breedgeranden hoed grootendeels bedekt, toont meer gelijkenis met dat van een welgedanen pater, dan met dat van een in den krijg geharden soldaat.

De bandieten stooten elkander aan. Ze kennen dit soort bezoekers wel. Daar is wat te verdienen. Ze scharen zich om den vreemde en wachten als goede kooplui, tot hun het eerste bod zal worden gedaan.

„Hebben de vrienden lust wat te verdienen?” klinkt ten slotte de vraag van den onbekende. Tegelijkertijd haalt hij een beurs tevoorschijn, die blijkbaar goed gevuld is.

De oogen fonkelen van begeerte.

„Als er niet te veel gevaar aan verbonden is, ja!” luidt het antwoord van een der bandieten.

„In 't geheel geen,” is 't bescheid. „Het betreft slechts het oplichten van één man”

„Meer niet?”

„Meer niet!”

„Van wien?”

„Geduld, mannen. Eerst wensch ik te weten, wie mee wil doen.”

„Eerst handgeld!” En een aantal smerige handen strekken zich naar den vreemde, die nog steeds de beurs vasthoudt. Hij ziet, dat hij eerst het vertrouwen zal moeten koopen. Eenige goudstukken hebben spoedig hun weg gevonden naar de zakken der bezoekers.

In een hoek van de kroeg zetten zij zich neer, de vreemde in het midden; bij deze gelegenheid schiet een gedeelte van den mantel open en laat de witte priesterkleeding een oogenblik zien; een oogenblik slechts, want in het volgende heeft de eigenaar den mantel reeds weer zorgvuldig toegeknoopt. Voor de bende is dit éene oogenblik echter voldoende geweest, hen te overtuigen van de gegrondheid hunner vermoedens en hun de zekerheid te schenken van ruime belooning.

„Luister nu,” zegt de zoogenaamde ridder.

„Ge houdt u gereed tegen overmorgen. In den ochtend

zorgt ge, in de nabijheid te zijn van het huis, bewoond door Signor Celio Secundo Curione."

„Wien zegt ge?" vraagt met eenige gejaagdheid in de stem een der samenspanners.

't Is Julio.

„Van Signor Curione, den hoogleeraar der hoogeschool."

Julio verbleekt. Liever had hij zich niet in *dit* complot gewikkeld.

„Hebt ge bezwaren?" klinkt de vraag. Het loerend priesterroog heeft de ontsteltenis van Julio opgemerkt.

„Neen," klinkt het antwoord. Want Julio heeft geld nodig, geld als steeds, om te drinken, te drinken . . .

„Tegen hoe laat moeten we er zijn?" vraagt een der driftigsten.

„Tegen den tijd, dat Signor Curione zich van zijn huis begeeft naar het gebouw der academie, naar het auditorium. Ge stelt u op langs den weg, van afstand tot afstand zóó, dat ge op het eerste teeken bij de hand zijt. Houd mij dan in het oog. Wanneer ik de hand aan mijn hoed breng, maakt ge u onverwijld van den professor meester, belet hem het hulproepen en begeeft u onmiddellijk met hem naar het klooster, dat op vijf minuten afstands van de stadspoort staat. Daar zult ge uw loon ontvangen."

„En als het mislukt?"

„Het moet niet mislukken. Denk om de belooning!"

„Waarin zal die bestaan?"

„Absolutie van uw zonden" . . .

Een hoonend gelach, een verachtelijk hoofdschudden wijst *dit* loon af.

„En vijf dukaten per hoofd."

„Zeg tien, waarvan we de helft op voorschot moeten hebben."

Een loven en bieden volgt. 't Eind is dat de eisch wordt ingewilligd.

De bezoeker vertrekt.

De hulptroepen van den inquisiteur blijven achter.

Julio verzwelgt reeds den eigen nacht een deel van zijn Judasgeld.

Laat ons even ophelderen hoe Curione thans te Pavia vertoeft.

We verlieten hem na zijn ontvluchting uit het kasteel te Turijn. In het dorpje Salé, waar hij een eenzaam buitenverblijf bewoonde, kon hij niet lang verborgen blijven. Al spoedig werd hij door een zijner vrienden herkend; deze rustte niet voordat hij den begaafden en geleerden redenaar een plaats had bezorgd aan de hoogeschool te Pavia.

Weldra maakte hij ook hier grooten naam. Van alle zijden stroomden de studenten toe. Zelfs waren er verscheidenen, die van hoogeschool verwisselden om in de gelegenheid te zijn, van zijn lessen te kunnen profiteeren.

Wat woede en teleurstelling bij de vervolgers van Curione, toen zij vernamen dat de man, dien zij dood waanden, wiens spoor zij in ieder geval geheel bijster waren geworden, daar stoutelijk en publiekelijk zijn lessen gaf, en de pest der ketterij te Pavia verbreidde.

Onmiddellijk kwamen van uit Rome de strengste en stelligste bevelen, om den stoutmoedige te vatten en uit te leveren. De Raad der stad was hiertoe echter niet te bewegen. De vrijheid van het onderwijs was vanouds de glorie van Pavia geweest, de school duldde geen inmenging van den Paus in haar eigen zaken. Velen der aanzienlijkste burgers sloten zich nauw bij Curione aan, de studenten waren zijn geestdriftige bewonderaars.

Ten einde raad namen de inquisiteurs hun toevlucht tot het middel, zooeven verhaald.

Curione voelde zich veilig, niet in der menschen gunst, maar in de handen zijns Gods. In vrede mocht hij hier goede dagen beleven; de pelgrimsreize door de levenswoestijn bood hier een lieflijke oase.

Julio begeeft zich den anderen morgen de kroeg uit, de stad in. Nuchter is hij niet, dat is hij al in tijden niet meer geweest. Van de eene bedwelming stort hij zich in de andere, roes volgt op roes.

Maar toch, hij is aan 't nadenken gegaan. Wat gisterenavond voorviel, wil hem maar niet behagen. Weder mede te helpen aan den ondergang van den man, die hem eens menschelijkerwijs redde van den dood, die zijn geweten wakker schudde, is hem gansch niet naar den zin.

Maar hij kan niet terug; hij mist er de zedelijke kracht toe. Komt ook al een enkele maal de gedachte bij hem op, aan Curione de samenzwering te openbaren en zoo den aanslag te doen mislukken, de zucht naar drank, de begeerte naar geld, de vrees voor wraak, alles tezamen, doet hem die gedachte spoedig weer terugdringen.

Zoo loopt of liever zwalkt hij nu door de straten van Pavia. Hoe te ontkomen aan de immer pijnigende verwijtingen, die zijn geweten hem doet?

Daar is slechts één middel: de drank. Gèld heeft hij, wat staat dan de vervulling der duivelsche begeerte in den weg?

Spoedig is hij weer beschonken, het eene glas volgt het andere.

Maar in zijn bedwelming blijft de wroeging hem bij.

Als Curione 's avonds zijn woning nadert, wacht hem een bedelaar op, die hem bij den naam noemt. Curione vestigt zijn doordringenden blik op hem.

„Wie zijt gij?” Hij herkent in dit wrak op de levenszee zijn vroegeren vijand niet. „Julio,” klinkt het stotterend van diens lippen.

„Kom mee,” zegt Curione.

Als stak hem een adder, doet de ellendige een stap achterwaarts.

„Neen, neen,” brengt hij uit, „maar wacht u, heer, voor uw vijanden. Morgen ochtend zullen ze u bij uw gang naar de academie oplichten. Neem u in acht.”

„Kom mee, Julio,” noodigt nogmaals Curione. Zijn ziel is vol medelijden met den diepgezonkene. Voert God hem thans voor de tweede maal op zijn weg, om hem van den dood te redden?

„Neen, neen,” stamelt Julio; „maar luister naar mijn waarschuwing, heer!”

Er ligt in die stem iets smeekends, dat de waarheid van zijn getuigenis staaft. Als Curione nader wil onderfragen, ziet hij dat de ongelukkige zich reeds weer verwijdert met slependen, wankelen tred. Zal hij hem nagaan? Wat zou het baten. Den hoek der straat is hij reeds omgeslagen, een herberg heeft hij bereikt en . . . opnieuw bevredigt hij den jammerlijken hartstocht, die hem ten verderve sleept.

Curione deelt dit voorval aan eenigen zijner vrienden mede, welke hun maatregelen nemen, om den aanslag te verijdelen.

Den volgenden morgen zijn de saamgezworenen op hun post, behalve Julio, die niet meer teruggekeerd is in de herberg.

De man met den riddermantel en den breedgeranden hoed wandelt schijnbaar zonder doel de straat op en neer, steeds het huis van Curione scherp in 't oog houdend. Zijn handlangers letten op hun beurt op hem; de taak

zal licht, het loon zoet zijn! Eensklaps gebeurt er iets, dat in hooge mate de bevreemding wekt van den ridderpriester. Voor de deur van Signor Curione verzamelen zich een menigte studenten en aanzienlijke burgers van de stad. De deur van des hoogleeraars huis wordt geopend en de wachtenden nemen Curione in hun midden. In optocht gaat het zoo naar het auditorium. ¹⁾ De zoo goed beraamde aanslag is mislukt. De man met den ruitermantel brengt de hand niet aan den hoed, zijn handlangers verroeren zich niet; ze hebben gemakkelijk hun vijf dukaten verdiend!

's Avonds wordt Curione op dezelfde wijze naar huis teruggeleid.

Zoo gaat het dagen aaneen.

De inquisitie staat machteloos. Vertoog op vertoog wordt gericht tot den Raad der stad. Vergeefs!

Eindelijk bedreigt de Paus de stad met den ban, indien Curione niet wordt uitgeleverd.

Deze ontvangt een heimelijke waarschuwing. In alle stilte bereidt hij zich tot vertrek en ontkomt met vrouw en kinderen naar Venetië, waar trouwe vrienden hem wachten. Hier vertoeft hij eenige jaren; hij ontmoet er ook zijn ouden vriend Antonio en diens vriendelijke vrouw Aspasia.

Maar ook hier is de rust niet. Door de vijanden vervolgd, moet hij al weer vluchten. Van Antonio neemt hij een hartelijk afscheid.

Nu gaat de reize naar Ferrara.

¹⁾ de gehoorzaal; de zaal, waar Curione zijn lessen geeft.

HOOFDSTUK XVIII.

Zonder rust.

Wij stappen een tijdsverloop over van eenige jaren. Ferrara, waar Curione eenigen tijd is werkzaam geweest en waar hij nauwen omgang had met mannen als Occhino, Petrus Martyr, Flaminio, in de geschiedenis van Italië zeer bekend, heeft hij reeds weer verwisseld met Lucca.

In Lucca is hem door bemiddeling van de hertogin Renee een plaats aan de academie gegeven.

Maar het scheen wel, dat Curione nergens ruste kon genieten. Ook hier in Lucca lieten de vijanden hem niet met rust. De geestelijken maakten hem het leven zeer moeilijk. Zou aan hun vervolgingen nooit een einde komen? Moedig en het gevaar trotseerend houdt hij echter vol; er kome van wat wil. De senaat ¹⁾ der hoogeschool laat de monniken en priesters schelden en schreeuwen, zij houdt Curione de hand boven het hoofd.

Maar de vijand houdt aan. Curione moet vallen. Reeds te dikwijls is hij hun ontkomen; reeds meermalen dood gewaand; dezen hardnekkigen ketter moet de mond gestopt. Indien de Senaat, op haar zelfstandigheid en onafhankelijkheid prat, zich aan de dringendste vertoogen niet stoort, weet de priesterschap andere middelen te gebruiken. De Paus wordt in het geding betrokken.

Zoo bereikt ten slotte in 1543 de vijand zijn doel.

Aan den Magistraat ²⁾ der stad richt „Zijne Heiligheid” een brief, om zich over Curione te beklagen; terwijl hij tevens eischt, dat men hem naar Rome zal voeren, opdat hij zich bij den Heiligen Vader verantwoorde.

¹⁾ de raad, het bestuur. ²⁾ de regeering.

Zoo is tot Curione's ondergang besloten. Hoe gaarne zou men den brandstapel voor hem stoken of hem op de pijnbank den marteldood doen sterven.

Gelijk overal, heeft Curione ook hier veel vrienden; ook bij den Magistraat. Een der leden doet hem onmiddellijk weten welk gevaar dreigt, en raadt hem aan, zich oogenblikkelijk te verwijderen.

Nog voordat de Magistraat stappen heeft kunnen doen, om de bevelen van het Vaticaan ten uitvoer te brengen, heeft Curione een overhaast afscheid genomen van zijn trouwe, beminnelijke en heldhaftige gade, zijn geliefde kinderen, bestijgt hij een paard en rijdt de poort uit, den weg naar Ferrara inslaande, waar hij de hulp van hertogin Renee zal inroepen.

Zoo moet hij dus wederom vluchten.

Sombere gedachten vervullen zijn brein.

De schoone toekomst, niet alleen de zijne, maar die van de gansche kerke Gods, zooals hij zich die droomde, is niet gekomen. Van alle zijden steekt de vijand den kop op. De Inquisitie heeft haar intrede gedaan en haar martelvuren zenden de dikste rookwolken op, die den helderen hemel verduisteren; en haar helsche pijnbanken en foltertuigen doen den lach van het Zuiden verstommen.

Waarheen nu? Ook over Ferrara pakken zich dreigend de wolken saam. Zal Italië, zal zijn innig geliefd vaderland weder terugzinken in den nacht van onkunde, in de duisternissen van het bijgeloof?

't Schijnt zoo.

En *deze* overwegingen drukken Curione's hart niet alleen. Zal hij vrouw en kinderen wederzien; zal hij zelf uit de handen der vervolgers kunnen blijven?

De avond begint te vallen en zijn paard, dat reeds vele mijlen in den draf heeft afgelegd, neemt een meer bedaarden stap aan.

De eenzame landweg vervaalt hoe langer hoe meer in de avondschemering.

Curione heeft er geen oog voor.

Opeens heft het paard den kop wat hooger en spitst de ooren.

Dit trekt ook Curione's opmerkzaamheid.

Een klagende stem bereikt zijn oor. Maar hoe zwak is die kreet, 't gelijkt die van een stervende.

Hij stijgt van 't paard af en staat luisterend stil. Daar hoort hij opnieuw hetzelfde geluid.

De richting volgende, vanwaar het komt, bereikt Curione den rand van een sloot.

Daar ligt, maar door de snel vallende duisternis nauw meer zichtbaar, een menschelijk wezen.

Kreunen en zuchten is het eenige antwoord, dat Curione op zijn deelnemende vragen bekomt.

Snel besloten heft hij in zijn sterke armen den ongelukkige op, legt hem voorzichtig op den rug van zijn rijdier, terwijl hij hem met beide handen ondersteunt. Zoo gaat het eenige oogenblikken voort, tot hij den zoom van een bosch bereikt.

Op het zachte mos strekt hij den ellendige neer; ondersteut hem het hoofd met zijn reismantel en giet hem uit zijn veldflesch eenige druppels wijn in de keel.

Ondertusschen is de maan gerezen boven het verlaten landschap en verlicht het eigenaardig tooneel.

Opmerkzaam beschouwt Curione den bewustelooze, die thans de oogen schichtig opent.

Plotseling doet Curione een stap achterwaarts.

Hoe! voert de voorzienigheid hem andermaal Julio op zijn weg?

Inderdaad, deze is het. Daar ligt hij, geveld als een

slachtoffer zijner eigen zondige begeerten; verdierlijkt in het volgen zijner lage lusten!

Curione weet wat hem te doen staat. Wrok kent hij niet. Één ding weet hij, één ding vervult met ontzetting zijn edele ziel, die man ligt als aan den oever des doods, maar, nóg leeft hij; nóg is het niet te laat. De moordenaar aan het kruis werd ook slechts ter elfder ure, maar tóch gered!

Hij begint den diepgezonkene toe te spreken. Eigen veiligheid vergeet hij; het eeuwig heil eener onsterfelijke ziel staat op het spel.

Ook Julio schijnt, door den opwekkenden drank wat bijgebracht, zijn weldoener te herkennen. Hij wil een afwijzend gebaar maken, maar de kracht ontbreekt hem er toe.

En Curione laat zich niet afwijzen.

Als hij, om den stervende wat te verlichten, diens mantel en kamizool losmaakt, komt een boek tevoorschijn, zorgvuldig bewaard.

Stel u de verbazing van Curione voor, als hij in dit boek den Bijbel herkent, dien Julio eens Antonio had ontvreemd, waarmee de eerste den cipier ten val had gebracht.

Hoe welkom is dit boek nu.

Hij opent het en het Evangelie der behoudenis, zelfs voor den diepstgezonkene, brengt troost aan den vertwijfelde, stilt de stem van het beschuldigend en veroordeelend geweten, en doet in het stikdonkere hart een glans gloren van hope.

Als de zon rijst aan den oostertrans, als de morgenschaduw vlieden, staat Curione op van den grond, waarop een lijk ligt. Maar op het gelaat van den doode

licht zachte vrede verspreid en de mond heeft zich 't laatst geopend, om in één woord zijn geloof te belijden, zijn hoop uit te spreken, zijn leven uit te zeggen, in 't éene woord: genade!

Een eenvoudig graf is spoedig gereedgemaakt. Hij wikkelt den gestorvene in diens mantel en bewijst hem den laatsten dienst.

Dan bestijgt hij zijn paard en Gods ontferming roemend, vervolgt hij zijn weg.

HOOFDSTUK XIX.

Nieuw gevaar.

Wat restte Curione, dan zijn vaderland te verlaten? Reeds waren Ochino en Martyr hem voorgegaan, zou zijn lot een ander zijn? En was zelfs een haastig vertrek niet dringend geboden?

De edele hertogin Renee, beschermster zoowel der wetenschappen als van het geloof, voorzag hem van aanbevelingsbrieven aan de overheid van Zurich en Bern.

Zwaar viel hem het afscheid van zijn vele vrienden. Maar de nood drong.

Zonder vrouw en kinderen te kunnen medenemen, moest Curione de Alpen over. Hoe vurig had hij dit vroeger begeerd! Hoe gansch anders was thans zijn stemming, dan toen.

In Zwitserland aangekomen vervoegde hij zich aan de adressen, hem door de hertogin aanbevolen. De machtige voorspraak bleek niet vruchteloos: Curione werd benoemd tot bestuurder der school te Lausanne.

Zoo bereidde de Heere een nieuwen werkring voor hem. De gedachte aan zijn geliefde Margarita en zijn kinderen liet hem echter geen oogenblik met rust. Niet alleen, dat hij dagelijks hun gemis moest betreuren, de vrees voor hun veiligheid benauwde hem ten zeerste.

In hetzelfde jaar begaf hij zich dan ook op reis om zijn geliefden te gaan halen. Door brieven van zijn voor-nemen op de hoogte gebracht, zouden zij zich van Lucca naar Pessa begeven en zich daar bij hem voegen. 't Was hem niet geraden, zich in Lucca zelf te vertoonen; nog altijd loerde de vijand op hem.

We gaan met stilzwijgen de moeilijkheden en bezwaren voorbij, verbonden aan de reis over de Alpen.

Nauwelijks echter had hij den Italiaanschen bodem weer betreden, of men ging zijn gangen na; en wachtte slechts op een goede gelegenheid om zich van hem meester te maken.

Onbewust van dit alles vervolgde Curione zijn reis, reikhalzende naar het oogenblik, waarop hij zijn gezin weder zou zien.

Eindelijk heeft hij de stad Pessa bereikt, waar hij Margarita met de kinderen zal wachten. Hij begeeft zich naar een herberg, brengt zijn paard naar den stal en zet zich neer in de gelagkamer. Hij bestelt een middagmaal.

Spoedig staat het voor hem. Naast het bord wordt een breed voorsnijmes neergelegd, waarvan hij zich bij den maaltijd bedient.

Terwijl hij zich alzoo verkwikt aan de spijsen, die hem na zijn lange reis dubbel aangenaam zijn, heeft er buiten de herberg iets plaats, dat zeker in hooge mate zijn aandacht zou getrokken hebben indien hij het had kunnen gadeslaan.

Daar komt namelijk een afdeeling pauselijke troepen aan met een kapitein of barisello aan 't hoofd.

De barisello is een man, groot van woorden, maar klein van moed. Zijn minderen behandelt hij met de diepste minachting; scheldwoorden en vloeken zijn hem op de lippen bestorven. Wat aangename taak is hem thans door de inquisitie opgedragen: wat gemakkelijken plicht heeft hij thans te volvoeren. *Hij* zal de eer hebben den onvindbare te vinden; den langgezochte aan de rechtbank over te leveren.

Hij posteert zijn soldaten voor de herberg en gelast hen te wachten tot hij met den gevangene tevoorschijn komt.

Vervolgens begeeft hij zich naar binnen.

Curione is op dit oogenblik de eenige bezoeker. Juist terwijl hij met het breede voorsnijmes bezig is zich van vleesch te bedienen, ziet hij de deur opengaan en den barisello binnentreden!

Deze treedt tot in het midden der kamer.

Dan staat hij stil en de stem verheffende zegt hij:

„In naam van Zijne Heiligheid den Paus, gij zijt mijn gevangene.”

Curione is als verpletterd.

Thans is geen ontkomen mogelijk.

Alle tegenstand zou nutteloos zijn.

Hij staat op om zich gevangen te geven.

In gedachten houdt hij het groote mes in de hand, dat hem bij zijn middagmaal, thans zoo wreed verstoord, heeft gediend.

Maar wat is dat?

De barisello verbleekt, siddert, waggelt op zijn beenen en met knikkende knieën haast hij zich naar een hoek van het vertrek, waar hij zich achter eenige stoelen verschuilt.

Al zijn moed is in één oogwenk verdwenen!

Curione, een man van groote krachtige gestalte, met het breede voorsnijmes in de hand en welberaden trek

om den mond op zich ziende afkomen, denkt hij niet anders, dan dat de man, dien hij moet gevangennemen, zich op hem werpen wil, tenminste zijn leven zoo duur mogelijk zal verkoopen.

Is hij tegen zulk een krachtigen en zeker wanhopigen vijand opgewassen, gesteld nog dat de moed niet falen zou? Wat weet hij anders te doen, dan te wijken, te vluchten, zich te verbergen? Trillend als een popelblad zit hij ineengedoken in een hoek, terwijl de angst zijn gelaat aschgrauw verft.

Curione is zelf ten hoogste verbaasd. Maar zijn tegenwoordigheid van geest verlaat hem niet: in één oogenblik begrijpt hij den toestand.

Zonder ook maar in het minst eenige ontroering te doen merken, treedt hij op de deur toe, nog steeds het mes in de hand geklemd houdende en het oog onafgebroken gericht op den sidderenden barisello, die in zijn angst nauwelijks weet wat er met hem gebeurt.

Vastberaden gaat hij naar buiten, de deur achter zich sluitende.

Nieuwe zorg! Een gewapende bende vindt hij daar geposteed. Maar geen nood. Deze wacht op de bevelen van den kapitein en laat Curione, die haar onbekend is, ongehinderd door.

Snel besloten, bewust van de kostbaarheid der oogenblikken, overtuigd dat alles afhangt van een beslist en doortastend handelen, wendt hij zich naar den stal, maakt zijn paard los, en in de volgende seconde zit hij reeds in 't zadel, geeft zijn rijdier de sporen en is reeds lang uit het oog verdwenen en aan vervolging onttrokken, als eindelijk de barisello in vloeken en schelden zijn gemoed lucht geeft en zijn schaamte over z'n laf en dwaas gedrag verbergt ¹⁾.

¹⁾ Historisch.

Als straks Margarita met de kinderen zich met Curione gelukkig weer hereenigd ziet, hoe hebben ze dan samen, in al hun tegenspoed en bij al den weedom eener wreede ballingschap, reden om God te danken voor zijn wonderbare uitreddingen.

Veilig bereiken zij Lausanne, waar Curione tot 1547 zijn lessen geeft, in welk jaar hij beroepen wordt tot den latijnschen leerstoel aan de hoogeschool te Bazel.

HOOFDSTUK XX.

Besluit.

We naderen het einde onzer geschiedenis en verhalen in 't kort nog enkele bijzonderheden omtrent de personen, die er in voorkomen.

Curione, wiens veelbewogen leven hem reeds zoo menigmaal de blijken had gegeven, dat niets op aarde blijvend is, werd daaraan ook in het vervolg nog meer dan eens herinnerd. Maar gelukkig mocht hij, naar zijn eigen woorden, „die heilige vertroostingën ondervinden, wier geheim alleen in het geloof gelegen is.”

Zijn oudste dochter, de schoone Violanthis, die met den beroemden godgeleerde Hyronimus Zanchi was gehuwd, werd zeer ernstig ziek. Zeven maanden worstelde zij als het ware met den dood. Wat pijn voor zijn liefhebbend vaderhart, voor de teerminnende moeder! Maar grooter werd de beproeving: Curione zelf werd gevaarlijk krank; zware lichaamsspijnen folterden hem en verzwakten

zijn gestel. Het behaagde echter den Heere beiden weer op te richten.

Al zijne tegenspoeden maakten hem rijp voor de eeuwigheid. Hoor, hoe Curione aan een zijner vrienden te Ferrara schrijft: „Mijn eenig verlangen is, deze wereld te verlaten, om bij mijn Heiland en mijn God te zijn, wat mij verre het beste is.”

Zoo was ook zijn einde in 1570, toen zijn pelgrimsreis eindigde. Kalm ging hij met blijmoedig vertrouwen den dood in, om eeuwig met zijn Heer te zijn. Diep was de droefheid van zijn vrouw en kinderen; van zijn vele vrienden.

Een zijner levensbeschrijvers ¹⁾ getuigt van hem: „Even geleerd als Erasmus, vereenigde hij daarmede het eenvoudig geloof van Oecolampadius en de zachtheid van Melanchton. Gedurende meer dan twintig jaar trok hij rondom zijn bescheiden leerstoel van alle streken van Europa hoorders tot zich. Hij wederstond de aanbiedingen van vele vorsten, zelfs die van den Paus, die hem naar hunne staten zochten te lokken en hem daartoe de aanzienlijkste voordeelen beloofden met een volkomen veiligheid voor zijn gevoelens. De tusschentijd, die hem van zijn lessen aan de hoogeschool en zijn veelvuldige werken in de oudheidkunde, de godgeleerdheid en de dichtkunst overbleef, besteedde hij aan het onderwijs van zijne zonen, Horatius en Hieronymus, die naderhand uitstekende menschen werden, en aan dat van zijn dochters Violanthis, Angela en Celia, schoone kinderen van het zuiden, overgeplant op de mistige oevers van den Rijn.”

De nagedachtenis ook van dezen rechtvaardige zal in zegening zijn.

¹⁾ Stupani.

We zouden hier kunnen eindigen, maar willen u nog even mededeelen, hoe het onzen vrienden in Venetië ging.

Aspasia werd het eerst weggenomen, nog voordat de vervolging in Venetië uitbrak. Haar einde was vrede. Dubbel zwaar viel het Antonio, alleen zijn weg te moeten voortzetten. Maar niet lang liet de Heere hem dus eenzaam. Hij was een der eersten, die in 1560 door de inquisitie werd gegrepen.

Een donker hok werd zijn verblijf.

De Bijbel, eens door Julio ontroofd, hem door Curione teruggezonden, werd hem wel ontnomen, maar de vertroosting des Heiligen Geestes waren zijn deel. Hij wachtte als 't ware met ongeduld zijn terechtstelling.

Te middernacht wordt eensklaps zijn hok geopend. Hij voelt zich aangrijpen en in een gondel (Venetiaansche boot) plaatsnemen.

De matrozen zitten aan de riemen.

Naast den veroordeelde staat een priester. Deze vermaant hem te biechten.

Hij weigert; hij behoeft *deze* absolutie niet.

Niets wordt gehoord, dan het eigenaardig, eentonig geluid der riemen.

Men roeit naar zee.

Een enkele lantaren aan de plecht geeft een zeer zwak schijnsel.

Daar rijzen twee kasteelen.

Een andere boot ligt daar, schijnbaar gereed den gevangene over te nemen.

Antonio weet wel beter.

Hij kent die geheime terechtstellingen, die men er in Venetië op na houdt.

De matrozen houden hun riemen stil. De andere boot is slechts eenige meters verwijderd.

Een plank wordt van de eene gondel op de andere gelegd.

Antonio moet daar op gaan staan. De handen zijn zwaar geboeid, groote steenen aan zijn voeten bevestigd.

Geen woord wordt gesproken.

De roeiers houden de riemen gereed om te trekken.

Daar klinkt plotseling Antonio's stem. Er trilt verrukking in:

.... „Vader, in Uw handen beveel ik mijn geest.”....

De priester heft de rechterhand op.

Snel verwijderen de beide gondels zich van elkan- der.... Antonius zinkt weg in de diepte!

Maar omhoog naar het vaderhuis vaart als met vleugelen der arenden, de ziel, gekocht door het bloed des Lams!

Zoo ging de Hervorming in Italië, die zooveel beloofde, jammerlijk teniet. Maar niet geheel en al. God behield ook hier een overblijfsel, naar de verkiezing der genade. Na eeuwen van onderdrukking kreeg het Protestantisme in 1859 vrijheid van beweging en thans wordt weer op allerlei wijzen getracht het Evangelie ingang te doen vinden. De Waldenzen bezitten er reeds veertig gemeenten. Zoo houdt Christus Zijn Kerk in stand!

INHOUD.

Hoofdst.	Bladz.
I. Van vader en moeder verlaten	5
II. In Turijn	13
III. In den „Aartsengel”	19
IV. Verraden	25
V. In de gevangenis	29
VI. Buiten en in den kerker	36
VII. Voor Boniface	41
VIII. Een werk der duisternis	45
IX. In gevaren	50
X. In het klooster van Sint Benignus	54
XI. In Venetië	61
XII. De echte relikwieën	64
XIII. In vrijheid	68
XIV. Werken des geloofs	72
XV. Elders is de rust!	75
XVI. Den dood nabij	81
XVII. Geen blijvende stad	90
XVIII. Zonder rust	97
XIX. Nieuw gevaar	101
XX. Besluit	105
